

## CLUJUL LA CEAS ANIVERSAR DE BUNA VESTIRE

- 10 ANI DE LA ÎNSCĂUNAREA CA MITROPOLIT A IPS BARTOLOMEU

- 5 ANI DE LA ÎNSCĂUNAREA CA MITROPOLIT A IPS ANDREI

### DIN SUMAR:

– Un deceniu de la întemeierea

Mitropoliei Ortodoxe Române

cu Scaunul în Cluj-Napoca (2006-2016)

– PR. PROF. ALEXANDRU MORARU....(p. 2)

– Înaltpreasfințitul Arhiepiscop și Mitropolit

Andrei - Un urmaș vrednic și demn

– PR. IUSTIN TIRA.....(p. 3)

– A te dărui oricând și-orisicui

– PROTOS. BENEDICT VESA.....(p. 5)

– Scrisori (aproape)

de dragoste – AUREL SASU.....(p. 6)

– Organizare bisericească superioară la Cluj,

pe baze vechi și sigure

– ACAD. PROF. UNIV. IOAN AUREL POP...(p. 12)

### † Andrei

Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului și  
Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului

## Mitropolia de obârșie ștefaniană, la praznic aniversar

**L**e 25 martie 2006, de praznicul Bunei Vestiri, în mod festiv se inaugura reînființata Mitropolie a Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, devenită ulterior Mitropolia Clujului, Maramureșului și Sălajului. Sfântul Sinod hotărâse pe 4 noiembrie 2005 înființarea Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului.

De Buna Vestire, în 2006, într-o luminoasă și călduroasă zi de primăvară a fost întronizat primul ei mitropolit, în persoana cărturarului Bartolomeu Anania, de către Patriarhul Teoctist, în prezența multor ierarhi, mulțime de credincioși ce umpleau Piața Avram Iancu, și chiar a Președintelui țării și a Prim Ministrului.

Mitropolitul Bartolomeu, maestru al cuvântului, își încheia patetic alocuțiunea: *Trăiesc și eu bucuria zilei de astăzi, iar bucuria mea nu este altceva decât cântecul unei lebede care, înainte de a merge printre trestii să se culce, este de pe acum încredințată că un șir de aripi albe va luneca în urma ei, gata de zbor, sub cerul istoriei Transilvaniei!*

Se împlinesc de atunci zece ani, după primii cinci, pe 31 ianuarie 2011, Mitropolitul Bartolomeu mutându-se la Domnul, iar tot pe 25 martie 2011, de Buna Vestire, am fost întronizat și eu ca Mitropolit, de către Preafericitul Părinte Patriarh Daniel. Au trecut ca un sunet zece ani de la înființarea Mitropoliei și cinci ani de la instalarea mea, ani ai căror roade cei doritori le pot observa din realizările concrete. Nu mi-am propus în acest articol nici cuantificarea lucrărilor vrednicului de pomenire Mitropolit Bartolomeu Anania, nici contabilizarea realizărilor mele. Ceea ce doresc să fac este scoaterea în evidență a importanței acestei Mitropolii.

Întâi de toate este importantă pentru că a fost întemeiată de Sfântul Ștefan cel Mare. E drept că la Feleac, lângă Cluj, căci în cetate, pe vremea aceea, românii ortodocși nu aveau acces. Un document din anul 1494, emis de regele Ungariei Vladislav al II-lea Jagiello, recunoștea un arhiepiscop al românilor din Transilvania: *Folosirea acestui titlu într-un document latin echivalează cu acceptarea rangului de mitropolit, așa cum era acesta înțeles în mediile ortodoxe.* Este vorba de Mitropolitul Daniil pe care-l amintesc documentele. Între documentele adunate de Timotei Cipariu este amintit un manuscris slavon, pe care acesta l-a văzut la Feleac în 1857, aflat pe ultima pagină a unui Tetraevangheliar manuscris, cu următorul conținut: *Cu voia Tatălui și cu ajutorul Fiului și cu lucrarea Sfântului Duh s-a săvârșit acest Tetraevangheliar din porunca Înalț Prea Sfințitului nostru Arhiepiscop, chir Daniil, în zilele marelui crai Matiaș. S-a scris pe numele Feleacului, aproape de orașul Cluj, unde și biserica a zidit în numele Preasfintei noastre maici Paraschiva. În anul 6997 (1488) luna octombrie 25 zile.*

Nicolae Iorga a reproduș o ferecătură de carte din argint cu o inscripție importantă, actualmente pierdută, în „Les arts mineurs en Roumanie”, I, București, 1934<sup>1</sup>. Ferecătura a fost confecționată de Isac vistiernicul, om de mare încredere al Sfântului Ștefan cel Mare, și avea pe ea următoarea inscripție: *Robul lui Dumnezeu Isac vistiernicul a ferecat acest Tetraevanghel pentru Mitropolia Feleacului în anul 7006 (1498) decembrie.*

În veacul al XVI-lea și al XVII-lea Mitropolia va ajunge la Alba-Iulia, unde era capitala principatului, iar în veacul al XVIII-lea va dispărea și de acolo din pricina uniției. Se va reorganiza din nou, într-un mod mai viguros, în veacul al XIX-lea pe vremea Sfântului Andrei Șaguna dar, de data acesta, la Sibiu, unde era guvernatorul Transilvaniei vremii. Scaunul de la Cluj rămânea desființat. Chiar dacă marele Șaguna a vrut să refacă eparhia, vremurile încă îi erau potrivnice.

După Unirea cea Mare, neîntrecutul vlădică Nicolae Ivan, în anul 1921 recitorește eparhia Vadului, Feleacului și Clujului. Clujul, capitală culturală și economică a Transilvaniei, devine și centru de mare forță spirituală.

La sfințirea catedralei din Cluj, care a avut loc pe 5 noiembrie 1933, și al cărei ctitor a fost, Vlădica Nicolae Ivan făcea un rezumat al istoriei tragice prin care au trecut așezămintele noastre spirituale: *Timpuri de grea cumpănă și de chinuitoare frământări sufletești au izbutit să întrerupă firul continuității istorice în dezvoltarea așezămintelor noastre bisericești, care luaseră ființă sub ocrotirea părintească a slăviților Voievozi din răsăritul și sudul Carpaților, din Moldova și din Țara Românească. Dar amintirea lor n-a putut fi smulsă din sufletul poporului binecredincios, care s-a întărit în nădejdea și mângâierea Scripturilor, așteptând «plinirea vremii» ca să se stingă sămânța vechilor răutăți, gătind calea Domnului și drepte făcând cărările Lui.*

Referitor la „plinirea vremii” un adevărat „profet” a fost Octavian Goga. Pe când se construia Catedrala, fondurile fiind neîndesulătoare, Episcopul Nicolae Ivan l-a trimis pe consilierul său eparhial Sebastian Stanca la ministrul cultelor Octavian Goga spre a obține fonduri. Iată răspunsul lui Octavian Goga, consemnat de Sebastian Stanca într-un document care s-a aflat în arhiva fiului său, poetul Radu Stanca, transferat apoi în biblioteca surorii sale din Sibiu, după tragica lui moarte în cutremurul din 1977: *Părinte, și bunul meu fiu și amic. Nu fi supărat că va ieși catedrala mai mică decât în planul vostru, pentru că această biserică va deveni în scurt timp Catedrala Mitropoliei Transilvaniei pe care străinii au fugărit-o la Rășinari și Sibiu.*

Profeția lui s-a împlinit pe 4 noiembrie 2005, când Sfântul Sinod reînființează Mitropolia de la Cluj, și se pune în practică pe 25 martie 2006. Buna Vestire de atunci a constituit o veste bună pentru credincioșii din Transilvania centrală și de nord-vest, iar acum, după zece ani, dăm slavă lui Dumnezeu și-L rugăm să aibă grijă de ortodocșii de pe aceste plaiuri.

Nădejdlile ce le-am legat de această Mitropolie sunt ca, dimpreună cu celelalte Mitropolii, cu Patriarhia noastră întreagă, cu Ortodoxia Universală, să putem aduce o bună mărturie, pentru Biserica lui Hristos, pentru înduhovnicirea oamenilor în aceste vremuri dificile și secularizante. Cât am reușit să facem știe numai Bunul Dumnezeu și pe El Îl rugăm ca să îplinească ceea ce noi nu putem face.

Slavă lui Dumnezeu Celui în Treime lăudat!

<sup>1</sup> Renașterea, 12 (2011), p. 2.

<sup>2</sup> Academician Ioan-Aurel Pop, *Tradiția istorică a Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului*, în „Eparhia Vadului, Feleacului și Clujului la 90 de ani”, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2011, p. 42.

<sup>3</sup> Timotei Cipariu, *Arhivă pentru filologia și istoria*, XXXIX, 1870, p. 776, apud Acad. Marius Porumb, „Biserica Arhiepiscopală din Feleac, ctitoria lui Ștefan cel Mare”, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2003, p. 12.

<sup>4</sup> *Ibidem*, p. 13.

<sup>5</sup> *Ibidem*.

<sup>6</sup> *Renașterea*, an XI, nr. 45-46, noiembrie 1933, p. 9.

<sup>7</sup> Colectiv de autori, „Octavian Goga despre Mitropolia de la Cluj”, în revista *Credința străbună*, nr. 1/2006, p. 3.

## Un deceniu de la întemeierea Mitropoliei Ortodoxe Române cu Scaunul în Cluj-Napoca (2006-2016)

Pr. prof. univ. Alexandru Moraru

Susținătorii înființării Mitropoliei ortodoxe clujene au adus în sprijinul acesteia trei argumente: 1. între anii 1488 și 1550 a existat la Feleac - Cluj o Mitropolie Ortodoxă; 2. Episcopului Vasile Moga, ales la Turda ca ierarh al românilor ortodocși transilvăneni, în 1810, i s-a oferit ca scaun eparhial cetatea Clujului, însă el, în 1811, din motive personale, se va stabili la Sibiu, și; 3. Clujul a fost / este capitala culturală și economică a Transilvaniei. Acest ideal a fost în mîntea unora încă din primele decenii ale veacului al XX-lea. Motivul care a declanșat și a precipitat punerea în practică a acestei idei a avut loc la începutul lui noiembrie 2005, în urma alegerii unui ierarh al Bisericii noastre, când s-au creat două poziții opuse între membrii Sfântului Sinod pe această temă. De aici înainte, s-a deschis calea către întemeierea unei noi mitropolii ortodoxe în Transilvania, și anume la Cluj. Întrucât ne este greu să cunoaștem și să ne pronunțăm asupra rațiunilor exacte ale acestei situații, problemă discutată numai de către cei în drept, membrii Sfântului Sinod ai Bisericii Ortodoxe Române, lăsăm să vorbească, în locul nostru, documentele vremii.

În ședința de lucru a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române din 4 noiembrie 2005, s-a examinat solicitarea semnată de ÎPS Arhiepiscop Bartolomeu al Clujului, ÎPS Andrei al Alba Iuliei, PS. Episcop Justinian Chira al Maramureșului și Sătmarului, PPSS Episcopi-Vicari ai Clujului Irineu Pop Bistrițeanul și Vasile Flueraș Someșanul, PPSS Arhieriei-Vicari Petroniu Florea Sălăjanul al Episcopiei Oradiei și Iustin Hodea Sigheteanul al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului, prin care s-au făcut două propuneri:

*“Transferarea sediului mitropolitan al Mitropoliei Ardealului, Crișanei și Maramureșului de la Sibiu, la Cluj-Napoca, Sibiu rămânând Arhiepiscopie.”*

*În cazul în care nu se aprobă această cerere, înființarea unei noi Mitropolii a Transilvaniei cu sediul la Cluj-Napoca, care să cuprindă următoarele eparhii: Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului; Arhiepiscopia Alba Iuliei, Episcopia Oradiei, Bihorului și Sălajului și Episcopia Maramureșului și Sătmarului.”*

După examinarea acestei solicitări în Comisia Canonico-Juridică și pentru Disciplină, s-a hotărât ca această importantă problemă să fie analizată în plenum Sfântului Sinod. În timpul discuțiilor, s-au adus argumente, pe de o parte, pro, din punct de vedere administrativ-bisericesc, pastoral-misionar, istoric și cultural, iar de cealaltă parte, contra, în sensul că împărțirea Mitropoliei Ardealului în două ar fi împotriva spiritului șagunian și ar afecta unitatea românilor ortodocși de pe aceste meleaguri. În final, trecându-se la vot, solicitarea a fost aprobată aproape în unanimitate, hotărându-se:

*“Menținerea Mitropoliei statutare a Ardealului și Arhiepiscopiei Sibiului. Aprobarea reorganizării Mitropoliei Ardealului prin înființarea unei noi Mitropolii, având reședința în Municipiul Cluj-Napoca, cu următoarele eparhii: Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului, Arhiepiscopia Alba Iuliei, Episcopia Oradiei, Bihorului și Sălajului, precum și Episcopia Maramureșului și Sătmarului.”*

*Definirea denumirii și a locului noii Mitropolii în dipticele Bisericii Ortodoxe Române se vor preciza în cadrul primei ședințe de lucru a Sfântului Sinod.”*

În ședințele Sfântului Sinod din ziua de 18 ianuarie 2006, privitor la noua Mitropolie din Transilvania s-au hotărât următoarele:

*“Menținerea statutară a Mitropoliei Ardealului, având sediul la Sibiu. Titulatura nou-înființatei Mitropolii din Transilvania este Mitropolia Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, cu scaunul la Cluj-Napoca.”*

Desigur că această hotărâre a Sfântului Sinod a produs supărare, mâhnire și reacții din partea fiilor duhovnicești ai Arhiepiscopiei Sibiului, care și-au apărat cu tărie prin cuvânt și scris canonicitatea Mitropoliei Ardealului. Pe de altă parte, și cei ai Arhiepiscopiei Clujului au susținut cu strășnicie înființarea acestei noi Mitropolii, pe fundamente ștefaniene, la Cluj; până la urmă, toate atitudinile pro și contra s-au desfășurat în spirit de decență, ascultare și diplomație bisericască, fiindcă era vorba de o decizie a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

În consecință, de aici înainte, toate pregătirile pentru validarea acestei hotărâni sinodale și-au urmat cursul normal. Astfel că, în ședința Sfântului Sinod din 2 martie 2006 s-a hotărât înălțarea în rangul de mitropolit a ÎPS Arhiepiscop Bartolomeu Anania, fiind cinstit cu titlatura de Arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului și Mitropolit al Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului și recunoscut prin Decretul Prezidențial, Nr. 326, din 21 martie 2006. Tot atunci s-a hotărât ca instalarea mitropolitului Bartolomeu să aibă loc în Cate-

drala Eparhială din Cluj-Napoca - consacrată prin acest eveniment ca Mitropolitană -, pe data de 25 martie 2006, de Praznicul Bunei Vestiri - devenit al doilea hram al Catedralei, după cel al Adormirii Maicii Domnului, hramul mai vechi al ctitoriei ștefaniene de la Vad -, acest eveniment fiind pus sub ocrotirea Maicii Domnului.

Pentru acest mare eveniment, Clujul s-a îmbrăcat în haină de sărbătoare încă din 24 martie, când Arhiepiscopul Bartolomeu, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi au întâmpinat, pe Podiumul din fața Catedralei, Icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului de la Nicula, adusă aici “cu un camion militar și escortată de o gardă de onoare”, și cu cântări închinare Sfintei Fecioare Maria. Slujba Vecerniei Mari a fost săvârșită de către ÎPS Arhiepiscop Andrei al Alba Iuliei, care la încheierea acesteia “i-a îndemnat pe credincioși să urmeze pilda de puritate a Maicii Domnului”. A urmat apoi Slujba Privegherii, a Praznicului Bunei Vestiri, oficiată de PS Episcop-Vicar Vasile Someșanul, înconjurat de un sobor de clerici.

A doua zi dimineața, în 25 martie 2006, Piața “Avram Iancu” din fața Catedralei era plină de credincioși din Eparhiile aparținătoare noii Mitropolii cu scaunul la Cluj, îmbrăcați în costume populare de zonele de baștină, “purtând prapuri, icoane și tulnice”. Pe Podiumul din fața Catedralei erau așezate personalități laice din lumea academică și culturală, reprezentanți ai autorităților administrative și militare locale și județene, din cele opt județe ale noii Mitropolii: De asemenea, au participat și Președintele României, Traian Băsescu, Președintele Camerei Deputaților, Bogdan Olteanu, Ministrul Educației, Mihai Hărdău, parlamentari și alți reprezentanți ai autorităților de stat.



*Vrednicii de pomenire Patriarh Teoctist și ÎPS Bartolomeu Anania la înscăunarea acestuia din urmă ca Mitropolit în Cluj, 25 martie 2006, pe esplanada din fața Catedralei Mitropolitane clujene.*

S-a consemnat că la această Sărbătoare au participat 27 de ierarhi ai Bisericii noastre, în frunte cu Patriarhul Teoctist, Mitropolitul Teofan al Olteniei, Mitropolitul Nicolae al Banatului, Mitropolitul Iosif al Europei de Nord, șefi de culte și peste 1500 de clerici, călugări și călugărițe.



*Piața Avram Iancu din fața Catedralei Mitropolitane la înscăunarea ÎPS Bartolomeu Anania ca Mitropolit în Cluj, 25 martie 2006.*

În cadrul Sfintei Liturghii, săvârșită de soborul de ierarhi și clerici, în frunte cu Patriarhul Teoctist, s-a făcut întronizarea oficială a primului Mitropolit al Clujului, Bartolomeu Anania, al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului. Răspunsurile la Sfânta Liturghie au fost date de Corul Facultății de Teologie Ortodoxă, dirijat de către Pr. Prof. Dr. Vasile Stanciu. La timpul potrivit, consilierul de stat Bogdan Tătaru Cazaban a citit Decretul prezidențial de recunoaștere a ÎPS Bartolomeu în scaunul de Mitropolit la Cluj, după care a urmat Gramata Sfântului Sinod, căreia i-a dat citire PS Episcop-Vicar patriarhal Ciprian Câmpineanul. În finalul acesteia s-au specificat următoarele:

*“Drept mărturie a tuturor celor înscrise în această GRAMATĂ PATRIARHALĂ și ca semn văzut a îndătinatelor rânduieli bisericesti, îl înveșmântăm pe Înalt Preasfințitul Mitropolit BARTOLOMEU în mantia mitropolitană, oferindu-i însemnele rangului mitropolitan înmânându-i toiagul pastoral al conducerii treburilor mitropolitane și investindu-l prin această GRAMATĂ PATRIARHALĂ, îl așezăm în scaunul de Mitropolit al Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului.”*

*Și astfel, cu un cuget și cu o inimă, să preamărim pe Tatăl, pe Fiul și pe Sfântul Duh, Treimea Cea de o ființă, și nedespărțită, Amin!”*

După ce i s-au conferit însemnele mitropolitane din partea Patriarhului Teoctist, dar și o icoană a Bunei Vestiri, și după așezarea Mitropolitului Bartolomeu în scaun, la provocările Patriarhului, mulțimea de credincioși a răspuns “Vrednic este!”.

În cuvântul său, Patriarhul Teoctist a evidențiat importanța Praznicului Bunei Vestiri în istoria neamului omenesc, de când a început să se reverse iubirea lui Dumnezeu peste noi, în vederea izbăvirii de sub robia păcatului, prin jertfa de pe Cruce a Fiului Său, Iisus Hristos (Galateni 4, 4-5). Dar pentru a beneficia de Jertfa Sa, trebuie să-I urmăm pilda Maicii Domnului de ascultare și smerenie, dar acestea să fie și reflectate în faptele noastre de fiecare zi. De la bucuria Sărbătorii Bunei Vestiri, Patriarhul Teoctist a trecut la momentul ce se petrecea în Municipiul de la Poalele Feleacului, și anume instalarea ÎPS Bartolomeu în scaunul noii Mitropolii de la Cluj, socotind-o ca un rod al Duhului Sfânt. Cunoscând greutățile prin care s-a trecut până la realizarea acestui ideal, Patriarhul Teoctist a insistat pentru “păstrarea unității de credință, de gândire, de cuget... - bineînțeles, dintre cele două Mitropolii, s.n. - ..., cea mai scumpă virtute a noastră și ca români și frați ai Bisericii noastre strămoșești, care ne deschide inimile, și către frații noștri din celelalte Biserici și confesiuni, așa cum este de secole în Transilvania”.

În cuvântul său, Mitropolitul Bartolomeu a trecut, la început, în revistă momentele prin care s-a ajuns la întemeierea Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului, ce cuprind perioada 4 noiembrie 2005 și 1 martie 2006, când și Adunarea Națională Bisericească a aprobat înscrierea noii Mitropolii în articolul 5 din Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române.

A trecut apoi, pe scurt prin etapele istorice importante din viața Bisericii Ortodoxe din Transilvania, amintind de Cetatea Dăbâca din sec. IX, unde s-au descoperit urme ale unor biserici ortodoxe, de mănăstirea Peri-Maramureș, din sec. XIV, de Arhiepiscopul Ghelasio de la Râmeț, pomenit în 1377, de Mitropolitul Daniil de la Feleac, din 1488, de Ioan de la Vad din 1523, de Mitropolitul Ioan de la Prislop, din 1595, de momentul istoric cu numeroase jertfe românești de la 1848 din Transilvania, an în care Andrei Șaguna a ajuns în fruntea Bisericii Ortodoxe Române din Transilvania, care a fost o binecuvântare pentru națiunea română de aici, angajându-se că noua Mitropolie, va duce cu cinste pe mai departe misiunea Ortodoxiei și națiunii noastre pe aceste meleaguri strămoșești.

Ca obiective de viitor Mitropolitul Bartolomeu Anania și-a propus, între altele: *dinamizarea activității “pastoral-misionare în această zonă pluriconfesională și multiconfesională, cu deschidere către Europa și din Europa; generalizarea simbiozei dintre cult și cultură; modernizarea mijloacelor de evanghelizare; intercomuniunea liturgică; cursuri intensive pentru inițierea și desăvârșirea preoților în arta duhovniciei; revitalizarea conlucrării dintre centrele eparhiale și parohii; promovarea dialogului cu intelectualitatea...; noi criterii de promovare în treptele episcopatului; eliminarea prea omeneștilor reziduuri ale mentalităților politicianiste, chiar dacă sunt periferice, și pentru restaurarea stilului eclesiac în comportamentul și limbajul clerului de pe orice treaptă, dezvoltarea și imobilizarea relațiilor ecumenice în spiritual respectului reciproc și al iubirii comune pentru același Domn Iisus Hristos...; aducerea aminte de suferințele românilor și a credincioșilor creștini de persecuțiile de pe vremea comunistă...; reluarea conferințelor interteologice... ca un factor coagulant între Biserici, iar ca model este existența celor patru Facultăți de Teologie (Ortodoxă, Greco-Catolică, Protestantă și Romano-Catolică) în Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, precum și un Centru de Studii Iudaice; ... iar ... Faptul că există de acum două centre mitropolitane nu poate fi decât o invitație la frățesca lor angajare în problemele majore ale întregii provincii”, Transilvania.*

În încheiere, Mitropolitul Bartolomeu a mulțumit Patriarhului Teoctist, pentru cuvintele de apreciere la adresa sa, celorlalți ierarhi de față, tuturor clericilor și credincioșilor prezenți la acest mare eveniment din Cetatea culturală a Transilvaniei.

De remarcat că, în cei cinci ani de păstorie ca Mitropolit la Cluj, vrednicul de pomenire chiriarh Bartolomeu și-a îndeplinit în bună parte din angajamentele făcute la instalarea sa în această înaltă misiune arhierască, din 25 martie 2006, rămânând unul dintre ierarhii de frunte ai Bisericii Ortodoxe Române din vremea noastră.

Bibliografie: *Renașterea*, XVI (2005), Nr. 11, pp. 1-10; Nr. 12, pp. 1-6; *Telegraful Român*, 153, (2005), nr. 45-46, p. 3; “Scurt istoric al Mitropoliei Ortodoxe românești a Ardealului”, în *Telegraful Român*, 154 (2006), nr. 1-4, pp. 1-2; “Analiză canonic-statutară cu privire la reorganizarea administrativ-teritorială a Mitropoliei Ardealului”, în *Telegraful Român*, 154 (2006), nr. 1-4, pp. 2-3; “Proces verbal încheiat azi, 17 decembrie 2005, cu ocazia ședinței extraordinare a Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Sibiului”, în *Telegraful Român*, 154 (2006), nr. 1-4, p. 4; *Telegraful Român*, 154 (2006), nr. 9-12, p. 2; Mircea Păcurariu, “Renașterea”, XVII (2006), Nr.3, pp. 1-6; Bogdan Ivanov, “Sărbătoarea de sub icoana Maicii Domnului”, în *Renașterea*, XVII (2006), Nr. 3, pp. 1 și 6.

## Înaltpreasfințitul Arhiepiscop și Mitropolit Andrei: Un urmaș vrednic și demn

Pr. Iustin Tira

**L**e 25 martie 2016, de praznicul Bunei Vestiri se împlinesc 5 ani de la întronizarea Înaltpreasfințitului ANDREI ANDREICUȚ ca Arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului și Mitropolit al Clujului, Albei, Crișanei și Maramureșului. Este îndreptățită încercarea de a creiona un mic bilanț al intervalului 2011-2016, nu numai pentru că se împlinesc un număr de ani care justifică o astfel de lucrare, ci și pentru că așteptările legate de noul Chiriarh ales și întronizat la Cluj-Napoca erau foarte mari și întru totul justificate. Și era astfel pentru că se cunoștea cât de bogat a rodit lucrarea pastorală în eparhia Alba Iuliei în cei 21 de ani de chiriarhat ai vlădicului ANDREI, între anii 1990-2011.

Lucrarea pastorală și administrativă a Înaltpreasfințitului Arhiepiscop și Mitropolit ANDREI a fost amprentată de trei principii pe care și le-a mărturisit public în cuvântul rostit la întronizare, un „cuvânt program” pe care l-a transpus în fapt încă din prima zi.

Cel dintâi principiu: „*Îi voi primi pe toți preoții și credincioșii cu bucuriile, cu necazurile și cu problemele lor*”, a devenit o rânduială de toți binecunoscută. Nimeni din cei ce doresc să fie primiți în audiență nu rămâne pe dinafară, chiar dacă orele consacrate audiențelor sunt cu mult depășite. Așa se face că numărul audiențelor în cei cinci ani pe care-i pomenim depășește 5500 persoane.

Cel de-al doilea principiu potrivit căruia: „*La Sfânta Liturghie și în rugăciunile particulare, ei toți vor fi în inima mea*” se realizează prin lucrarea sacramental-liturgică, lucrare concretizată prin cele 589 Sfinte Liturghii, 296 Sfinte Taine (botezuri și cununii), 610 Ierurgii, 38 sfințiri de biserici și 31 de desfințiri de biserici, săvârșite în perioada 2011-2015. Acestea li s-au adăugat cele 848 de vizite pastorale în parohiile și filiile arhiepiscopiei, prin care s-a transpus în fapt cel de-al treilea principiu: „*mă voi strădui să-i ajut după puterile mele*”. Ca să-i ajute trebuie să cunoști oamenii la ei acasă unde Chiriarhul se înfășoară cu realitățile vieții. Pe cele bune le binecuvintează, iar pe cele în neorânduială le îndreaptă cu grijă de părinte.

Grija și dragostea de părinte a Chiriarhului nostru este concretizată și de prezența sa la toate momentele solemne – sărbătorești sau de încercare ale preoților eparhiei. Este prezent cu rugăciunea și cuvântul duhovnicesc de binecuvântare, de încurajare, de bucurie, la botezul sau cununia fiilor de preoți, la cununia teologilor-viitori preoți, ca și la momentul trecerii în eternitate a preoților sau preoțeselor din cuprinsul eparhiei. Grija de părinte iubitor izvorăște din convingerea mărturisită la întronizare, potrivit căreia „*pe ierarh trebuie să-l întristeze și să-l doară tot ceea ce-l poate întrista și dăruia pe Mântuitorul*” (vezi *Cuvântul de la instalare*, „Renașterea”, nr. 3/2011, p. 3).

Un loc special în lucrarea pastoral-misionară și în inima Mitropolitului ANDREI este rezervat tinerilor. „*Tinerii au deschis poarta sufletului meu*” nu a rămas doar o promisiune făcută într-un moment festiv, al instalării. Faptele care au urmat-o confirmă locul special rezervat tinerilor în slujirea sa arhierescă. Mai întâi s-a îngrijit de elevii seminariști și studenții teologi. Pentru elevii seminariști s-au modernizat sălile de curs, s-a extins spațiul internatului prin mandsardarea construcției Seminarului Teologic. Pentru studenții teologi, în timp record, s-a construit Campusul Universitar „Nicolae Ivan” cu un sediu nou și modern al Facultății de Teologie ce cuprinde: 6 săli de curs, 5 săli de seminar, 7 ateliere, 17 săli pentru birouri, aulă cu 264 locuri, sală multimedia, bibliotecă și o foarte frumoasă capelă cu hramul „Sf. Ierarh Nicolae”. Noul sediu a fost sfințit și inaugurat pe 6 decembrie 2013 de către Înaltpreasfințitul Mitropolit ANDREI, împreună cu un impresionant sobor de arhierie, în prezența autorităților de stat centrale și locale, a profesorilor și studenților teologi. În prezent este în faza de finisaje primul din cele două cămine studențești, cu o capacitate de cazare de 150 de locuri, ce va fi dat în folosință în toamna acestui an.

Grija pentru creșterea și educarea copiilor în cele mai bune condiții a fost rațiunea pentru care, în cadrul Seminarului Teologic Ortodox, pe lângă clasele cu profil filologic ale seminarului, s-a deschis ciclul pentru clasele pregătitoare - a IV-a, în imobilul proprietate a Arhiepiscopiei din strada Avram Iancu nr. 6 (în prezent sunt înscriși un număr de 286 de elevi) și ciclul pentru clasele gimnaziale V-VIII, în imobilul concesionat din strada Meseriilor nr. 20, cu un efectiv de 86 de elevi. Pentru a veni în sprijinul elevilor și părinților s-a deschis Proiectul Afterschool „Sfântul Stelian” din Școala Gimnazială „Ștefan cel Mare” din municipiul Bistrița. De curând, tot în municipiul Bistrița, s-a achiziționat un imobil pe strada Al. Odobescu, în care se va deschide o școală după modelul celor din Cluj-Napoca.

Pentru tinerii neteologi, pe lângă nenumăratele întruniri duhovnicești, tabere școlare și conferințe organizate cu binecuvântarea și

participarea Chiriarhului, s-a construit un foarte modern „Centru misionar pentru tineret „Ioan Bunea” de la Sângeorz Băi, jud. Bistrița Năsăud, cu o capacitate de 70 de locuri de cazare, cu bibliotecă și sală de lectură, cu terenuri de sport și sală de conferințe. Centrul a fost sfințit și inaugurat în 7 iulie 2015. În prezent sunt în curs de desfășurare lucrările de construcție a „Centrului misionar pentru tineret „Sf. Apostol Andrei” de la Câmpenești – Apahida, jud. Cluj, cu o capacitate de 50 de locuri de cazare. Este pregătit proiectul pentru cel de-al treilea Centru pentru tineret la Săcuieu, protopopiatul Huedin, jud. Cluj.

Pentru creșterea, educația și ocrotirea copiilor orfani sau abandonați, pe lângă mănăstirea „Acoperământul Maicii Domnului” de la Florești - județul Cluj, s-a înființat Asociația Filantropică „Sfântul Onufrie” (coordonată de părintele protosinghel Visarion Pașca), care și-a propus construirea a patru case de tip familial, cu o capacitate de 50 de locuri. Două case sunt construite și dotate cu toate cele necesare pentru primirea micilor locatari.

La nivel parohial, cu binecuvântarea Înaltpreasfințitei Sale s-au deschis două centre de catehizare pentru tineret: unul la parohia Maieru, protopopiatul Năsăud, organizat și coordonat de preotul paroh Dan Cismaș, iar celălalt în Năsăud.



PF Patriarh Daniel și Înaltpreasfințitul Andrei la înscăunarea acestuia din urmă ca Mitropolit în Cluj, 25 martie 2011, Catedrala Mitropolitană.

În sfera preocupărilor și a acțiunilor pentru educația religioasă a tinerilor se înscrie și evenimentul anului 2015 din Arhiepiscopia Clujului, *Întâlnirea Tinerilor Ortodocși din Europa*, desfășurată la inițiativa Înaltpreasfințitului Mitropolit ANDREI, cu binecuvântarea și în prezența Preafericitului Părinte Patriarh DANIEL, în perioada 4-7 septembrie 2015, la care au participat peste 6100 de tineri din 17 țări din Europa și Orientul Mijlociu. Evenimentul a fost o reușită dar și o premieră pentru întreaga lume ortodoxă.



Piața Avram Iancu din fața Catedralei Mitropolitane, la înscăunarea ca Mitropolit în Cluj a ÎPS Andrei Andreicuț, 25 martie 2011.

În preocupările de suflet ale Chiriarhului nostru au fost și rămân oamenii necăjiți, bătrâni și singuri, bolnavi de toate felurile pentru care s-au deschis două așezăminte: „Centrul Rezidențial pentru persoane vârstnice „Sf. Ioachim și Ana” din Cușma, în parteneriat cu Primăria Livezile, jud. Bistrița-Năsăud, cu o capacitate de 40 de locuri și „Centrul Rezidențial pentru persoane vârstnice „Sf. Zaharia și Elisabeta” din Maieru, în parteneriat cu Primăria Maieru, jud. Bistrița-Năsăud cu o capacitate de 25 de locuri. Acestea se adaugă celorlalte trei așezăminte pentru vârstnici care funcționează sub patronajul Arhiepiscopiei Clujului la Turda (parohia Turda Oprișani II), Mociu (parohia Mociu I, jud. Cluj) și mănăstirea „Sf. Luca” – Dobric, jud. Bistrița Năsăud.

Prin aceste așezăminte, prin Centrul de Îngrijiri Paliative „Sf. Necartarie” din Cluj Napoca, ca și prin „Cantina socială Sf. Filofteia”, „Centrul de zi pentru vârstnici Sf. și Dreptul Simeon”, „Serviciul de Ambulanță Filantropia Ortodoxă”, „Serviciul de îngrijiri medicale la domiciliu”, toate din municipiul Bistrița și prin „Serviciul de îngrijiri socio-medicale la

domiciliu pentru persoane vârstnice – Dej”, toate deschise în ultimii cinci ani, se aduce multă mângâiere și sprijin material și moral celor care în viața aceasta îl mai au doar pe Bunul Dumnezeu.

Sprijin și ajutor se aduce și prin Centrul de Consiliere în adicții „Sf. Dimitrie Basarabov” din Cluj-Napoca, pentru care Arhiepiscopia a achiziționat și amenajat imobilul de pe strada Salcâmului nr. 20.

Pentru cea mai numeroasă comunitate de romi din Transilvania, care depășește 3000 de suflete, așezată la periferia municipiului Cluj-Napoca în Pata-Rât (fosta groapă de gunoi a municipiului), Chiriarhul nostru a înființat în anul 2013 „Asociația Ortodoxă Social-Misionară Sfântul Moise Arapul”, coordonată de Crăciun Lăcătuș – absolvent al Facultății de Teologie Ortodoxă și al Facultății de Sociologie. Pentru aceeași comunitate, în anul 2015 s-a înființat parohia misionară „Sfântul Moise Etiopianul”, s-a construit o biserică și a fost hirotonit întru preot pe seama parohiei tânărul Gelu Săvărășan.

Sistemul de asistență socială al Arhiepiscopiei noastre cuprinde, în prezent, peste 40 de instituții și programe social-filantropice, grupate pe diferite categorii de beneficiari. Doar la nivelul anului 2015 numărul beneficiarilor proiectelor și programelor sociale dezvoltate la nivelul Eparhiei Clujului a depășit 12.000 de persoane iar bugetul alocat s-a ridicat la 6 milioane de lei.

Nu au rămas în afara preocupărilor de suflet ale Chiriarhului preoții din parohiile rurale, foarte sărace material, pentru care, încă din primul an de pastorație (2011), s-a instituit „Fondul Pastoral Eparhial”, din care se ajută în fiecare an 90 de preoți (10 din fiecare protopopiat) cu suma de 2000 lei.

În plan administrativ-economic pomenim doar principalele proiecte ale acestor cinci ani: continuarea lucrărilor la mozaicul Catedralei mitropolitane (executate de echipa condusă de pictorul bisericesc Viorel Maxim), Atelier pentru producerea lumânărilor, modernizarea și extinderea Bibliotecii Eparhiale, modernizarea și extinderea Magazinului – Depozit de carte și obiecte bisericești, modernizarea și extinderea Căminului preoțesc, Tipografia „Renașterea”, Brutăria „Arthos” (acestea din urmă realizate în proporție de 80%). În proiect pentru viitorul apropiat sunt: „Centrul Misionar-Social „Sf. Apostol Andrei” din Cluj-Napoca (strada Calea Turzii) și „Căminul pentru vârstnici din Făget-Cluj”.

Parohiile și mănăstirile Arhiepiscopiei, ca și preoții, monahii și monahiile din cuprinsul eparhiei s-au bucurat de aceeași iubitoare purtare de grijă din partea Chiriarhului. Nu numai ușa biroului este deschisă ci și cea a inimii. Cele 562 de parohii, 30 de mănăstiri și un schit (față de 538 de parohii și 25 de mănăstiri câte erau în anul 2011) găsesc în Mitropolitul ANDREI nu numai pe conducătorul eparhiei care dă porunci, ci și pe părintele iubitor, răbdător, pregătit întotdeauna să asculte, să înțeleagă și să ajute.

Sectorul cultural ca și toate celelalte din administrația eparhială, a beneficiat de aceeași atență purtare de grijă din partea Chiriarhului. În *Editura „Renașterea”* s-au tipărit peste 100 de lucrări: editări noi, traduceri din titluri de mare importanță în bibliografia teologică și retipăriri. Între acestea sunt incluse și cele 12 cărți ale Mitropolitului ANDREI (dintre care 3 traduceri).

Pentru bogata activitate pastoral-misionară, edilitar-economică, filantropică și socială, culturală și didactică desfășurată pe parcursul celor 26 de ani de arhierie și ca o recunoaștere a rolului pe care îl are în societate un astfel de ierarh al Bisericii Ortodoxe Române, Înaltpreasfințitul Mitropolit ANDREI i-au fost conferite titluri academice și distincții dintre cele mai înalte. Este membru titular al Academiei Europene de Științe și Arte din Salzburg – Austria, Doctor Honoris Causa al Universității Tehnice din Cluj-Napoca (24 ian. 2012), al Universității „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia (5 mai 2015) și al Universității Tehnice din București (10 noiembrie 2015).

Din partea Majestății Sale MIHAI I – Regele României i s-a conferit decorația regală „NIHIL SINE DEO” (23 octombrie 2014).

Privind retrospectiv peste cei cinci ani de lucrare și rugăciune ai Înaltpreasfințitului Arhiepiscop și Mitropolit ANDREI, din care am spicuit aspectele de mai sus, putem constata cu încântare că se împlinesc întocmai dorințele din Testamentul Mitropolitului Bartolomeu, în care acesta scria: „*La cârma Mitropoliei îmi doresc un urmaș vrednic și demn, credincios Bisericii Ortodoxe, responsabil, integru, adversar al corupției de orice fel și sub orice formă, care să continue și să desăvârșească ceea ce am început eu*”. Se continuă și se desăvârșesc toate spre folosul oamenilor și spre slava lui Dumnezeu.

Din partea preoților, a monahilor și monahiilor și a vrednicilor credincioși din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului și Mitropolia Clujului, Maramureșului și Sălajului, la ceas aniversar, îndrăznim un gând de prețuire, de iubire fiască și de rugăciune pentru ajutorul, sănătatea și binecuvântarea Chiriarhului nostru Înaltpreasfințitul Arhiepiscop și Mitropolit ANDREI.

Întru mulți ani!

## Clipe de căldură duhovnicească în îndepărtata și friguroasa Scandinavie

Arhid. Claudiu Ioan Grama

În începutul lunii octombrie a anului 2009, printr-un concurs de împrejurări fericit, am avut bucuria de a-l însoți pe Înaltpreasfințitul Părinte Andrei, Arhiepiscopul Alba-Iuliei pe atunci, în proaspăt înființata Episcopie Ortodoxă Română a Europei de Nord. Îmi amintesc cu drag că invitația a fost lansată de către Preasfințitul Părinte Macarie, pentru a participa la Sfânta Liturghie într-una din cele mai tinere parohii, înființată tocmai în acel an.

Ca orice început, și cel al parohiei „Acoperământul Maicii Domnului” și „Sfinții Cuvioși Daniil Sihastrul și Paisie de la Neamț” din Jönköping n-a fost unul ușor. Îmi amintesc că atunci am slujit Sfânta Liturghie într-o sală anexă a unei biserici luterane, un spațiu suficient de mare, dar totuși improvizat. În cadrul Liturghiei săvârșite în urmă cu mai bine de șase ani, au fost sfințite și Antimisele pentru parohiile și mănăstirile Episcopiei Europei de Nord.

Ne-am întors atunci acasă bucuroși, cu gândul că am întâlnit o comunitate unită, cu mulți români plecați mai ales din Banatul Sărbesc, dar și cu o umbră de tristețe pentru faptul că nu aveau un loc al lor în care să se roage și să-L slujească pe Dumnezeu. Îmi amintesc și faptul că ÎPS Andrei le-a urat să-și afle cât mai curând un loc care să le aparțină.

Au trecut abia mai bine de șase ani și iată că Părintele Mitropolit Andrei a fost din nou invitat în Suedia, la aceeași comunitate de români din Jönköping, numai că, de data aceasta motivul era unul mult mai fericit. Cu mult efort, comunitatea din localitatea de pe malul Lacului Vättern, a reușit să-și achiziționeze o biserică frumoasă, care urma să fie târnosită.



În prima zi a vizitei în Regatul Suediei, Mitropolitul Andrei, împreună cu Mitropolitul locului, Serafim, și cu Episcopul locului, Macarie, au asistat la Sfânta Liturghie în biserica Ortodoxă Română din Sölvesborg, prima biserică românească ridicată din temelie în spațiul scandinav. Aceasta a fost târnosită în data de 12 septembrie a anului trecut. Este o biserică de lemn, construită pe terenul generos, de 2500 metri pătrați, cumpărat de către comunitatea românească. Ea este închinată „Sfinților Martiri și Mărturisitori Năsăudeni”.

Sâmbătă, 27 septembrie, fără a fi o zi de sărbătoare, biserica s-a dovedit a fi neîncăpătoare, în ea aflându-se credincioși români dar și câțiva suedezi convertiți la Ortodoxie. În cuvântul său, Mitropolitul Andrei și-a exprimat bucuria pe care a simțit-o văzând ce minunată biserică s-a construit acolo, spațiul respectiv devenind un colț cald și curat de Românie, într-o Scandinavie îndepărtată și rece, felicitând deopotrivă, ierarh, preot paroh și credincioși. În semn de apreciere, a conferit părintelui paroh Alin-Ioan Popa, distincția „Crucea Arhiepiscopală”, dăruind totodată bisericii o Cruce de binecuvântare, un Liturghier și un Ceaslov, iar credincioșilor prezenți iconițe cu Sfinții Martiri și Mărturisitori Năsăudeni.

După alte câteva zeci de minute petrecute alături de credincioșii prezenți, moment în care a fost lansat și albumul dedicat Sfântului Locaș - album alcătuit de jurnalistul și publicistul creștin Răzvan Bucuroiu -, ne-am îndreptat spre Jönköping, acolo unde eram așteptați de părintele paroh, care ne-a întâmpinat cu multă bucurie dar și cu satisfacția împlinirii unui deziderat, care în urmă cu șase ani era doar o dorință arzândă.

În prag de seară, la ceas de lumină lină, într-un amurg liniștitor, într-un cartier rezidențial de pe malul lacului Vättern, am ajuns în fața unei biserici care era așa cum ne așteptam mai puțin să fie. Obişnuim să vedem biserici apusene mari, ne-am găsit în fața unei vechi biserici de dimensiuni firești, construită în anii 1880-1881, în stil neo-gotic. Ne găseam parcă într-un basm al lui Andersen.

Odată intrați în ea, mirosul de tămâie proaspăt arsă și de ulei încins, dar mai ales iconostasul sculptat în lemn de cires, într-un stil pur brâncovenesc, în care erau înrămate icoane bizantine, ne-a

transpus din lumea basmului scandinav, într-o lume de poveste mioritică a lui Galaction.

A doua zi, la ora 9:30, cei trei ierarhi, ÎPS Părinte Andrei, Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului, ÎPS Părinte Serafim, Mitropolitul Ortodox Român al Europei Centrale și de Nord, și PS Părinte Macarie, Episcopul Ortodox Român al Europei de Nord, au fost întâmpinați la intrarea în curtea bisericii de soborul de slujitori veniți din toată episcopia, dar și de o mulțime de credincioși de-ai locului și nu numai. Am aflat că printre ei erau unii veniți de la mii de kilometri depărtare, doar pentru a participa la acest minunat și important eveniment. Întâmpinarea s-a făcut în mod tradițional, în sunet de clopot, cu tineri îmbrăcați în costume populare, flori, pâine și sare.



A urmat slujba de târnosire a bisericii, moment așteptat de toți cei prezenți. S-a trecut ușor, în pace și liniște prin fiecare din momentele ce fac parte din rânduală: înconjurarea bisericii, stropirea cu aghiasmă și ungerea cu Sfântul și Marele Mir, citirea Hrisovului, așezarea lui și a Sfințelor Moaște în piciorul Sfintei Mese, așezarea icoanelor celor patru evangheliști în cele patru colțuri ale Sfintei Mese, pecetluirea și îmbrăcarea acesteia, sfințirea icoanelor și stropirea cu Aghiasmă și ungerea cu Sfântul și Marele Mir a pereților interiori. Unii dintre cei prezenți se aflau pentru întâia oară la un asemenea eveniment. Pe chipul fiecăruia se citea bucuria, entuziasmul, dar și curiozitatea. Au asistat în liniște și autoritățile locale, care chiar dacă nu au înțeles mare lucru din cele întâmplate, s-au declarat încântați de ceea ce pușinii români din parohia respectivă au reușit să facă într-un timp atât de scurt.

A urmat apoi Sfânta Liturghie. După Evanghelie, Mitropolitul Andrei a dat citire mesajului Preafericitului Părinte Patriarh Daniel trimis cu acest prilej, după care a rostit un scurt cuvânt de învățătură, plecând de la pericopa evanghelică ce s-a citit, cea a fiului risipitor.

La momentul potrivit, la auzul cuvintelor „Cu frică de Dumnezeu, cu credință și cu dragoste apropiati-vă!”, foarte mulți credincioși s-au apropiat de potir, împărtaşindu-se cu Trupul și Sângele Domnului, împlinind astfel chemarea și demonstrând că și acolo, departe de țară, Hristos îi unește.

La finalul Liturghiei, ÎPS Andrei a oferit Preasfințitului Macarie o bederniță pe care era brodată icoana Maicii Domnului, Ocrotitoarea României, dar și un epitrahil și un omofor cu care să slujească românilor din peninsula. Pentru toată truda depusă, părintelui paroh Ovidiu Teodor Băncilă, Mitropolitul Andrei i-a conferit distincția „Crucea Arhiepiscopală”, oferind totodată pentru biserică o Cruce de binecuvântare, un Liturghier și un Ceaslov, iar tuturor credincioșilor prezenți, din partea Preafericitului părinte Patriarh Daniel, le-a oferit câte o iconiță a Sfântului Antim Ivireanul.

La rândul său, Preasfințitul Părinte Macarie, a oferit celor doi mitropoliți distincția „Crucea Nordului”, în semn de mulțumire și prețuire.

La final, toți credincioșii prezenți, bărbați și femei deopotrivă, după cum e tradiția bisericească și românească, au intrat în liniște, cu pioșenie, în Sfântul Altar, sărutând Sfânta Masă, în care au fost așezate moaște de sfinți. Au fost momente de înălțare duhovnicească și de mândrie românească.

Seara, am ajuns în capitală, la Stockholm, la Reședința Episcopală. Este o clădire frumoasă, impunătoare, cumpărată cu sprijinul Statului Român, care după modificările necesare, a devenit potrivită pentru a servi nevoile unui centru eparhial. În prezent se lucrează la amenajarea unei capele la parterul clădirii. Este o altă realizare importantă în Episcopia Europei de Nord. În urmă cu 6 ani se foloseau de un spațiu împrumutat, aflat la mulți kilometri distanță, iar astăzi se află în capitală, într-un spațiu al lor.

Ultima zi a șederii noastre în Suedia a fost dedicată vizitării orașului capitală, Stockholm. Cum era și firesc am poposit câteva clipe la sediul Institutului Cultural Român, unde am fost primiți cu bucurie de domnul director Dan Shafran, împreună cu echipa domniei sale. Am intrat și în catedrala orașului, construită în anul 1306. Ca o atracție din interiorul ei trebuie amintită statuia de peste trei metri ce îl reprezintă pe Sfântul Gheorghe, călare, ucigând balaurul, ridicată în amintirea victoriei armatei suedeze împotriva danezilor. Ne-am mai plimbat câteva minute pe străzile înguste ale orașului istoric, care fac legătura, pe un perimetru foarte mic, între alte trei biserici, dintre care una finlandeză și alta germană, după care, la propunerea Preasfințitu-

lui Macarie, ne-am decis să vizităm muzeul Vasa.

Muzeul își ia numele de la corabia ce este adăpostită acolo. E vorba despre o corabie uriașă, ce datează din secolul XVII, care la prima ieșire în larg s-a scufundat, rămânând conservată în mărul de pe fundul mării mai bine de trei sute de ani, până în 1961, când a fost adusă la suprafață.

Înainte de a ne reîntoarce la reședința episcopală, am poposit un moment și la Catedrala Ortodoxă Sărbă din Stockholm.

Seara, la cină, discutând despre cele trei zile petrecute acolo, în Suedia, Mitropolitul Andrei, Episcopul Macarie și domnul Răzvan Bucuroiu, au tras o concluzie justă: prezența românilor și a preoților jertfelnici care-i slujesc, pot încălzi (nu la propriu) acel colț de lume îndepărtat și rece din punct de vedere spiritual.

## Călătorie în Austria

Pr. Dan-Ionuț Lupușan

În perioada 3-5 martie 2016, l-am însoțit pe ÎPS Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei într-un mini-tur european, care a avut ca destinație finală orașul Salzburg din Austria, unde s-a desfășurat întrunirea anuală a Academiei Europene de Științe și Arte, al cărei membru este și Înaltpreasfinția Sa.

În drum spre Salzburg am poposit în orașul Miskolt din Ungaria, unde am vizitat biserica ortodoxă în care a primit Taina Botezului Sfântul Mitropolit Andrei Șaguna. Acest sfânt, Mitropolit al Ardealului, s-a născut în localitatea Miskolt, în data de 20 decembrie 1808, din părinți macedo-români, Naum și Anastasia. Biserica ortodoxă din această localitate a fost ridicată cu pușinii ani înainte de nașterea sa, prin contribuția materială a comunității ortodoxe româno-grecești. Printre citorii acestei biserici se numără și bunicii mitropolitului.

Am vizitat apoi muzeul parohial ortodox din Miskolt, loc unde se află și tabloul care-l reprezintă pe Mitropolitul Andrei Șaguna. L-am întâlnit aici pe preotul paroh ortodox, care ne-a prezentat câteva date istorice referitoare la parohia ortodoxă din Miskolt, precum și pe doi dintre credincioșii parohiei.

Pașii noștri s-au îndreptat apoi spre Esztergom, unde am vizitat sediul Arhiepiscopiei de Esztergom-Budapesta, care este și sediul Bisericii Catolice din Ungaria, dar și impunătoarea catedrală din această localitate (*Esztergomi bazilika*), construită între 1882-1869.

Seara, am înnoptat la Mănăstirea benedictină din Melk, Austria. În dimineața următoare, am vizitat această mănăstire faimoasă, situată pe o colină cu vedere spre valea Wachau a Dunării.

În data de 4 martie, cu ajutorul lui Dumnezeu, am ajuns în Salzburg, unde am vizitat Catedrala Sfântului Rupert, în care a fost botezat Wolfgang Amadeus Mozart, precum și câteva biserici din centrul orașului. Spre seară, am vizitat orașul Mondsee, situat pe malul lacului cu același nume.

Ziua de 5 martie a culminat cu întrunirea anuală a membrilor Academiei Europene de Științe și Arte din Salzburg. Aceasta academie a fost înființată în anul 1990 de către Prof. Univ. Dr. Felix Unger împreună cu Cardinalul Franz König și Prof. Nikolaus Lobkowitz. Tema principală a acestei reuniuni a fost *Europa viitorului, în căutarea poveștii sale*.

În deschiderea evenimentului, a luat cuvântul Domnul Prof. Univ. Dr. Felix Unger, președintele Academiei.

În discuțiile întrunirii forumului academic s-a accentuat faptul că, în prezent, în Europa se manifestă la cel mai înalt nivel o puternică tendință a non-solidarității, iar acest fapt trebuie schimbat. S-a constatat că trăim un paradox: dacă, în trecut, Europa a fost soluția, atunci, astăzi, în multe privințe Europa este problema.


În cadrul discuțiilor, a luat cuvântul și IPS Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei, care s-a adresat celor prezenți în limba franceză, discursul său punând accent pe importanța deosebită a spiritualității pentru viitorul Europei și atrăgând ferm atenția asupra urmărilor catastrofale pe care le are fenomenul secularismului pentru prezentul și viitorul nostru.

În final, s-au desfășurat câteva momente muzicale, discuții generale și au avut loc primiri de noi membri în rândul Academiei. Întrunirea forumului academic s-a încheiat cu intonarea imnului Uniunii Europene.

La Salzburg, s-a adeverit încă o dată că Biserica intră în contact cu Uniunea Europeană în foarte multe domenii și astfel Europa este chemată să țină cont de opiniile Bisericii. Creștinismul a jucat un rol important în dezvoltarea culturii și civilizației europene. Biserica a reușit să fie pentru Europa locul de unde se dă ora exactă. Este și motivul pentru care prezența bisericii ortodoxe la întrunirea anuală a Academiei Europene de Științe și Arte, prin vocea ÎPS Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei, a reprezentat un eveniment de implicare și răspundere de cel mai înalt nivel și prestigiu.



## Scrisori (aproape) de dragoste

orespondența dintre Mircea Zăciu și Arhiepiscopul Bartolomeu Valeriu Anania debutează (dacă în Arhiva de la Nicula se păstrează întreaga corespondență!) la puține luni după pensionarea și retragerea arhimandritului la Mănăstirea Văratec, chiar dacă, între ei, întâlniri avuseseră loc, de mai multe ori, la București. Întâia scrisoare (o carte poștală), datează din 24 aprilie 1983. Este prilejuită de bucuria lecturii volumului *Rotonda plopilor aprinși*, apărut în același an. A doua, din 3 februarie 1984, practic, e o solicitare de colaborare la viitoarea carte: *Liviu Rebreanu după un veac*, pregătită pentru centenarul marelui prozator. Din sumarul volumului, tipărit în 1985, din motive necunoscute, numele lui Valeriu Anania lipsește. În următoarea epistolă, scrisă abia după zece ani (14 noiembrie 1994), mereu „cu inima grea și plină de decepții”, profesorul îi mulțumește înaltului ierarh pentru o „salutară intervenție” în procesul casei din Cluj (Bisericii Ortodoxe 12), chinul și durerea lui de-o viață. În 1995, Arhiepiscopul organizează o întâlnire, Mircea Zăciu o numește „manifestare de spiritualitate și împăcare între credințe”, la care el, cel cucerit de „inima caldă” a aproapelui, din cauza stării de sănătate, nu poate participa (19 noiembrie 1995). În sfârșit, ultima scrisoare, din 4 mai 1998, este o invitație de colaborare la revista *Vatra*, sub forma unui interviu pe care urma să-l ia Înalt Preasfinției Sale, Ovidiu Pecican, pe tema implicării Bisericii în viața politică a țării. Proiectul, din păcate, nu s-a realizat, cu siguranță din cauza timpului dedicat în exclusivitate diortosirii Bibliei. Iată, pe scurt, istoria celor cinci scrisori în care respectul, recunoștința și admirația reciprocă ofereau, în acei ani, un model și o alternativă evanghelică unei lumi căzute în patima intoleranței, insultei, calomniei, disprețului și, uneori, a asasinatului moral.

AUREL SASU



Mitropolitul Bartolomeu în cimitirul Arhiabaziei benedictine Sankt Peter din Salzburg, Austria, 2 mai 2006. Foto: Pr. Ștefan Iloaie

\*\*\*

Mircea Zăciu  
Cluj-Napoca  
Bisericii Ortodoxe  
12 Cluj, 24 iulie  
[19]83

Mult stimat Domnule Valeriu Anania,

Vă mulțumesc din toată inima pentru marea bucurie sufletească pe care mi-ați făcut-o prin lectura ultimei Dvs cărți, *Rotonda...* Mărturisesc fără înconjur, titlul nu mi-a plăcut, dar asta nu are nicio importanță; conținutul, portretistica, stilul admirabil al evocării oamenilor, episoadelor, destinelor (împietite cu al Domniei Voastre) m-au purtat din capitol în capitol, cu sufletul la gură. Am retrăit și eu câteva momente, amintiri; am apreciat superlativ discreția și finețea sufletească de care dați dovadă în unele cute ale evocării, altelei îndrăzneala curată de a spune unor lucruri pe numele lor, în fine statuarul figurilor majore ce

avocați. Am intenția – numai unele împrejurări să-mi dea pace – să scriu despre această admirabilă carte, cât mai degrabă.

Aflu, mai de mult, că ați fi la Văratec, Domn peste un mic domeniu de liniște și amintiri istorico-literare. E adevărat? Regret mult că nu s-a ivit nicio ocazie să ne revedem și să stăm mai pe-ndelete de vorbă, lucru pe care mi l-am dorit de mult, dar viețile noastre sunt tot mai agitate și alunecușul spre „exit” tot mai grăbit.

Vă îmbrățișez de la distanță și vă rog să credeți în stima afectuoasă ce v-o port,

Mircea Zăciu

\*

Cluj, 3 febr[uarie] 1984

Mult stimat Domnule Anania,

Vă scriu pentru a vă ruga ceva.

În 1985, vom serba centenarul Rebreanu. Scot la „Dacia” un volum similar celui ce l-am scos pentru centenarul Agârbiceanu. Nu știu în ce măsură l-ați cunoscut personal pe Rebreanu, aș dori mult să fiți prezent cu o evocare în carte, așa cum știți Dvs s-o faceți. Dimensiunea ar fi până pe la 10 p[agini], la rigoare și mai puțin, dacă socotiți că e prea mult. Dacă însă vreți să povestiți mai pe larg și aveți multe amintiri am putea eventual depăși limita celor 10 pagini. Totul e să primiți invitația mea și să primesc eu textul până la 5 mai a.c.

V-aș fi recunoscător să-mi scrieți în acest sens două-trei rânduri.

În speranța că v-aș putea revedea la București cu prilejul unei treceri a (sic!) mele pe acolo, vă rog să primiți asigurarea stimei mele afectuoase,

Mircea Zăciu

\*

Cluj, 14 octombrie [19]94

Înalt Preasfinte Părinte,

Neștiind cum să vă caut la telefon, recurg la aceste rânduri spre a Vă mulțumi pentru salutarea Preasfinției Voastre intervenție, care m-a salvat – deocamdată – de o nedreptate strigătoare la cer. Sper ca, în continuare, dl Bichescu, care s-a arătat foarte eficient – să-mi stea în ajutor, căci la 1 februarie [19]95 am noul termen de judecată.

Până atunci, iau calea Apusului, căci familia mea dragă mă reclamă, nefiind vorba să stau atâtea luni departe de ai mei. Din april sunt în țară și mi-e teamă de rigorile iernii ce se arată. Sănătatea mea e teribil de șubrezită și nu suport frigul și clima din Cluj, trebuie să caut (iernile) alt colț de lume, după sfatul medicilor.

Încă o dată, vă rog să primiți recunoștința mea și să credeți în stima profundă și afectuoasă ce Vă poartă același,

Mircea Zăciu

\*

Cluj, 19 noiembrie [19]95

Înalt Preasfințite Părinte,

Boala m-a împiedicat să răspund invitației făcute prin dl [Sandu] Frunză, la care bucuros aș fi venit, cu sufletul deschis pentru orice manifestare de spiritualitate și împăcare între credințe.

Din nefericire, am trecut prin clipe grele îndată după întoarcerea de la Oradea, unde deja nu eram în apele mele și unde, totodată, mi s-a oferit și un moment de umilință care m-a costat moralmente. Reîntors la Cluj, am avut după două nopți o criză de insuficiență respiratorie (în cadrul mai vechii mele afecțiuni cardiace), care m-a surprins singur și intrat în panică. Medicii clujeni, mulți buni prieteni și suflete adevărate (cum nu găsesc, vai, în Occident!), m-au redresat, însă la domiciliu. Internarea mea, pentru o perioadă de cel puțin trei săptămâni, implica o plată enormă în valută, întrucât eu nu pot produce aici dovada vreunei pensii ori a unei indemnizații ca profesor consultant etc., deci, nefiind asigurat, deveneam plătitor la cursul valutar al zilei. Adevărul e că eu am optat în [19]90 pentru o pensie modică germană (totuși, mai mare decât cea de batjocură pe care aș fi primit-o de la statul meu,

după 45 de ani de muncă în slujba învățământului și a culturii acestei țări). De cinci ani, Universitatea, pe care am slujit-o cu credință 45 de ani neîntrerupt, îmi refuză indemnizația ce mi-ar reveni pentru calitatea de „profesor consultant”, conducător a zece doctoranzi în istorie literară. Trei memorii depuse la ministrul Maior au rămas fără un rând de răspuns personal, iar demersurile repetate pe lângă actualul rectorat s-au soldat cu un refuz, exprimat în primăvara aceasta printr-o scrisoare de un rar ton necolegial, pe care mă feresc să-l calific măcar. În 15 sept[embrie] a.c. am împlinit 45 de ani de când funcționez la Universitate (firește, nici măcar un cuvânt de mulțumire ori un rând de felicitare...); aș fi dorit să profit de această aniversare tristă spre a demisiona din funcția de consultant și conducător de doctorate. Dacă, după matură chibzuință, n-am făcut-o, a fost spre a duce totuși la termen pe cei zece tineri înzestrați pe care i-am luat sub oblăduirea mea și aș fi dorit să-i văd cu titlul luat. Însă, scriindu-vă toate acestea, o fac doar spre a vă explica unul din motivele pentru care starea bolii mele s-a agravat în ultimul an. Aduug situația încă nerezolvată a casei unde stau, semnul de întrebare uriaș dacă soția mea va putea obține prin noua lege restituirea treimii ce i s-a confiscat la plecarea din țară ori șansa(?) mea de a o răscumpăra (de la cine? cu ce sumă? etc.).

Plec așadar spre Germania cu inima grea și plină de amare decepții. Mi se recomandă insistent de către medicii clujeni să mă operez acolo după ce aș fi supus unor investigații cvasi-imposibil de făcut aici. Plec așadar și cu gândul că, poate, acest drum ar putea fi fără întoarcere. Țin, prin urmare, să vă aduc, și pe această cale, mulțumirile mele adânci, nu doar pentru atenția de a-mi fi trimis, măgulitor dedicate, cărțile Domniei Voastre, dar și pentru că, mereu, într-un oraș unde am avut parte mai mult de ostilitate și adversitate, în Sfinția Voastră am simțit o inimă caldă, gata să-mi dea un sprijin, să-mi vină în ajutor și să mă îmbărbăteze. Vă mulțumesc adânc și vă sărut dreapta, al Sfinției Voastre același,

Mircea Zăciu

\*

Bonn, 4 mai [19]98

Înalt Preasfinția Voastră,

Înainte de plecarea mea din țară, am asistat la unele reacții provocate de o propunere (pe cât am înțeles) apărută în presă, prin care Dumneavoastră lansați ideea unei implicări mai profunde, directe, a Bisericii în viața politică a țării noastre. Această idee, după cât știu, a stârnit variate reacții, multe negative și de respingere. Persoana însăși a Înalt Preasfinției Voastre a fost pusă în discuție de unele organe de presă. Nu cunosc, e adevărat, în detaliu și tocmai de la sursă obiectul diferendului și nici textul Dumneavoastră, de la care disputa ar fi pornit. Mai tinerii mei colegi de la *Vatra* ar dori, în acest sens, să vă solicite un dialog în cadrul căruia să vă puteți explicita poziția, finalitățile, motivațiile și principiile pe care le aveți în vedere. Interviul acesta, dacă ați binevoi a ni-l acorda, ar urma să vă fie luat de colaboratorul nostru clujean Ovidiu Pecican, istoric și scriitor de talent, arădean și ortodox, om de o corectitudine și onestitate intelectuală pentru care garantez.

Am fi onorați și bucuroși dacă ați accepta să ne acordați acest interviu, pe care să-l publicăm în revistă și – eventual – să deschidem prin el o dezbateră publică despre relația Bisericii cu politica.

În cazul unui acord al Preasfinției Voastre, redacția *Vetrei* vă va căuta pentru a stabili detaliile dialogului ce ar urma să aveți.

Cunoscându-mi atașamentul ce am de multă vreme față de Omul și Scriitorul important ce sunteți, în contextul contemporan românesc, vin a vă ruga, Înalt Preasfinția Voastră, să primiți favorabil propunerea revistei *Vatra*.

După 12 mai a.c., mă voi întoarce la Cluj și sper să am plăcutul prilej de a afla răspunsul pozitiv la rândurile mele. Aș fi, de asemenea, onorat dacă un prilej s-ar ivi pentru a vă putea revedea.

Primiți vă rog, Preasfinția Voastră, asigurarea statornicelor mele sentimente de respect, împreună cu filiala dragoste a lui

Mircea Zăciu

## Lecțiile Mitropolitului Bartolomeu al Clujului

Pr. Ștefan Iloaie

„Este vorba de sufletul meu...”

**R**ulți dintre contemporani se raportează la mitropolitul Bartolomeu Valeriu Anania ca la o personalitate culturală și eclesială care a fost și rămâne un reper de autoritate, el constituind – încă din viață – o referință a valorilor bisericesti, culturale și naționale autentice. Arhiepiscop și mitropolit, dar și dramaturg, poet, eseist, publicist, teolog al nu-



La Piatra Fântânele. Foto: Ștefan Tudor Iloaie

anțelor, excepțional predicator, ierarh de anvergură, diortositor al Sfintei Scripturi și al câtorva dintre cărțile de cult, s-a dovedit a fi adevărat misionar și apologet al vremii noastre.

A fost emoționat – a mărturisit-o el însuși – atunci când, la începutul lunii februarie 1993, a fost întâmpinat pe dealul Feleacului, fiind apoi primit în cetatea Clujului, cea din care fusese expulzat în tinerețe. Bartolomeu a redevenit „al Clujului” – titlatură pe care a și folosit-o –, s-a identificat cu istoria Bisericii Ortodoxe transilvănene și, adesea, chiar cu aceea a întregii Bisericii Ortodoxe Române, cu istoria actuală a acestei eparhii și cu istoria acestei metropole. Deși la data la care fusese ales arhiepiscop la Cluj avea deja 72 de ani, Dumnezeu i-a dăruit sănătate, putere și har să conducă această eparhie timp de 18 ani, în vremuri tulburi atât pentru climatul bisericesc din Transilvania, cât și pentru cel social din România. În egală măsură om de cultură și om al Bisericii, personalitatea sa – cu aceste două dimensiuni – și-a pus amprenta asupra activităților din Arhiepiscopie, a proiectelor derulate, a acțiunilor inițiate. Astfel a înțeles să împlinească un testament sufletesc despre care îi vorbea, în tinerețe, profesorul Nicolae Mladin, viitorul mitropolit al Ardealului: „Bag samă că ai dar la cuvânt și dar la condei. Pune-le, pe amândouă, în slujba Bisericii și a Neamului”. Privindu-și retrospectiv zbaterele și liniștirile, împlinirile și neîmplinirile, și așezând-le cu sinceritate sub privirile tuturor, în *Memorii*, avea să scrie că așa a fost viața lui, așa a fost sufletul său...

„Leu în administrație, miel în Liturghie”

A fost cunoscut de către unii cel mai adesea pentru intransigența părerilor sale, dar el era omul care – până la a-și exprima atitudinea – o gândea, o cântărea, îi căuta punctele slabe, o deconstruia și, dacă rezista, revenea și o susținea; era „taină” care, cel mai adesea, făcea din el un învingător; căci rareori pierdea. Pe patriarhul Justinian Marina, căruia îi fusese apropiat un sfert de veac, îl descria ca fiind *leu* în administrație și *miel* în Liturghie. Dar la fel devenise Bartolomeu însuși, care administra eparhia cu minte limpede și cu mână de fier, dar atent la nuanțe. Spre deosebire de aceasta, slujirea liturgică se desfășura liniștit, impunând – atât pentru el, cât și pentru ceilalți – trăirea duhovnicească și uitarea grijilor administrative. Unii am fost martori la situațiile – puține, de altfel – în care, în timpul Liturghiei, s-ar fi impus un gest concret, o atenționare sau chiar o măsură drastică. Dar: nu! Atrăgea atenția, discuta sau lua măsuri doar după desfășurarea momentului liturgic.

La nivelul administrației a impus câteva principii: *frică de Dumnezeu, obiectivitate și transparență*, pe care ținea să le reamintească din când în când colaboratorilor. Altfel spus, cerea: o conștiință limpede prin care activitatea, fie ea cât de minoră, să fie săvârșită cu credința că Dumnezeu este prezent; judecarea oricărei situații cu echilibru și discernământ, ținând seama de cauzele și consecințele directe și indirecte, certe sau posibile; deciziile să fie luate la vedere și nu pe ascuns. Chiar dacă – prin statură, chip, privire ori cuvânt – arhierul impunea adeseori respect, ba chiar distanță, el era de cele mai multe ori apropiat și cald, se comporta părintește. De aceea, îi numea pe cei din administrație „colaboratori”, nu „subalterni”; de aceea devenea copil în apropierea copiilor; de aceea avea inocența de a-

vedea pe toți oamenii, indiferent de vârstă și de funcția ocupată, cinstiți și necorupți – până la proba contrarie!; de aceea dorea să ne ferească de corupție, împotriva căreia folosea, simplu, proverbul auzit de la mama: „Decât să înting în unt/ și să mă uit în pământ,/ Mai bine să înting în sare/ și să mă uit la soare!”

Către sfârșitul vieții devenise un „bătrân-tânăr”: vârsta trupului o întrecuse cu mult pe cea a sufletului, dar el demonstra încă o dinamică interioară care se manifesta în îndrăzneala gândirii, în vigoarea propunerilor, în diversitatea activităților. Urarea adresată celor care-l întâlneau era aceasta: „Să v-ajute Dumnezeu să ajungeți cel puțin vârsta mea, iar la vârsta mea să aveți cel puțin tinerețea mea!”. Era mereu ocupat: făcea administrație; diortosea Sfânta Scriptură sau scria explicarea Sfintei Liturghii; își pregătea, atent și sărguincios, propunerile și intervențiile pentru ședințele sinodale, considerând că nu se poate prezenta nepregătit; participa la manifestări culturale; oferea interviuri; avea atitudini și propuneri îndrăznețe și variate. Atunci când vreun eveniment deosebit devenea prioritar, se implica și urmărea personal evoluția și rezolvarea lui. Era preocupat de marile probleme ale Bisericii și ale neamului, dar și de amănunte care țineau de viața de zi cu zi a preotului din ultimul cătun al eparhiei sale. A numit foarte mulți tineri în funcții administrative și prefera să lucreze cu ei, considerând că sunt mai puține șanse ca aceștia să fie corupți. Știa să-i îndrume și să-i motiveze pe tineri, să le fructifice efortul și să și-i apropie într-o dragoste care era cu adevărat părintească.

Era o fire complexă, și totuși simplă; imprevizibil, și totuși lăsându-se a fi „cîtit”. În fața realităților concrete ale cotidianului, teologul și omul de cultură Bartolomeu Anania devenea omul care analizează realist adevărul și îl surprinde în cuvinte simple. S-a luptat, de foarte multe ori de unul singur, pentru cauzele în care a crezut. Așa – cu smerenie – era încredințat de responsabilitatea pe care o avea în a afirma fără menajamente ceea ce crede, simte și vede. Acuratețea gândirii, intuiția, curajul, viața pusă în slujirea lui Hristos, au făcut ca arhiepiscopul și mitropolitul Bartolomeu să fie om de atitudine. Așa se explică pozițiile clare și prompte, diferențiate în funcție de context, pe care le avea față de probleme foarte diferite ale vieții religioase și sociale.



Tübingen, mai 2006. Foto: Pr. Ștefan Iloaie

„În fundul prăpastiei să nu disperi, în vârful muntelui să nu ametești!”

După fire și caracter, era om al muntelui. Așa se explică dârzenia, curajul, tăria morală, autoritatea, atitudinea fermă. Demn, își asuma rolul de conducător – indiferent de consecințe –, lupta pentru ideile frumoase și nobile, avea putere mobilizatoare. Iar de partea sa era și puterea cuvântului, căci a surprins adevăruri mari în cuvinte simple. Înconjurat de mulțimi, era mai degrabă singur și singuratic; dar nu un însingurat; sau nu prea des. Tocmai singurătatea aceasta l-a și făcut pasibil câteodată de neînțelegere și chiar de critică; dar și de admirație îmbinată cu liniștea de a-l fi știut pe el, Bartolomeu „muntele”, existând.

Era o fire meditativă, care știa – spre exemplu – să trăiască minunățiile muntelui numindu-l câteodată „măria sa”, care se înduioșa în fața florii afirmând că în ea se cuprinde minunea lui Dumnezeu, care admira tăcut – în gânduri doar de el știute – apusul de soare sau care, spre sfârșitul vieții, la birou fiind și tânjind după liniște, își rostea gândul: „Așa m-aș retrage la pustie...!”. Peregrin și fugăr prin munți, călit de încercările vieții, nu putea să nu iubească splendoarea, dar și solitudinea înălțimilor. Muntele făcea parte din structura ființială a părintelui Bartolomeu, care trăda din când în când – în atitudine și în comportament, în cuvânt și în privire – statura și măreția, dar și tăcerea și liniștea imensităților. Depășise cu mult vârsta de 80 de ani când, ajuns pe culmile Munților Suhard de lângă Vatra Dornei, afirma: „Nu credeam că voi mai bate vreodată muntele cu piciorul”; și, aproape o zi întreagă, plină de soare și de liniște, muntele s-a lăsat mângâiat de privirea cuiva care îl cunoștea atât de bine...

Era convins de legătura de nezdruncinat dintre om și na-

tură, și de faptul că omul îi poate face mult rău naturii, așa că s-a pronunțat vehement împotriva proiectului de la Roșia Montană și tot așa a susținut, inclusiv prin scrisori circulare adresate clerului și credincioșilor, păstrarea unei naturi curate. Plecând de la curăția muntelui, a semnalat existența nu doar a unei poluări fizice, ci mai ales a poluării spirituale, în general, și a celei îndreptate împotriva tinerilor, în special. Împotriva acestor agresivități a luptat din răspuțeri, indicându-ne pericolele: „Oare nu iubim noi cerul senin, cu stelele limpezi pe cer?... [Atunci] ne întrebăm: de ce aceasta ofensivă de poluare a spiritului în țara noastră, România?... Presa, ziarele, revistele, canalele de televiziune se întrec în a arunca cu gunoie în casele și în sufletele noastre...”. Sau: „Zadarnic curățim pământul de gunoie dacă-l vom lăsa populat cu oameni deformați și mutilați sufletește. Vă rog, părinților, ocrotiți-vă copiii! E vorba de viitorul nostru ca neam, popor și patrie”.

Dar tot muntele i-a dat lecții de viață! În predica duminicală, se adresa de multe ori în special tinerilor – care umpleau catedrala și spațiul din fața ei – și, făcând referiri la experiența sa de viață, le spunea: „De-a lungul vieții mele, Dumnezeu m-a purtat și-ntr-o parte și-n alta, și în sus și-n jos, din genună și până-n vecinătatea azurului. Din toate acestea am învățat un lucru, pe care vă rog să-l învățați de la mine: în fundul prăpastiei să nu disperi, iar în vârful muntelui să nu ametești.” Altădată, retras la Mănăstirea Piatra Fântânele din Pasul Tihuța – unul dintre locurile sale de suflet – și privind spre munții de la orizont, afirma: „Dacă mori aici, nici nu știi când treci în Rai; te duci dintr-un rai în alt Rai.” În iulie 2010, și-a petrecut acolo – în raiul munților – ultimul concediu; tot acolo și-a redactat și testamentul...

„Îmi vine greu să mă lipsesc de privirile voastre...”

În catedrala metropolitană din Cluj-Napoca, părintele Bartolomeu s-a exprimat cândva astfel: „Ne-am deprins unii cu alții, ne uităm unii în ochii altora, și dacă fraților voastre vă vine greu să vă lipsiți de cuvântul meu, mie îmi vine greu să mă lipsesc de privirile voastre...”. Enunța, astfel, golul pe care urma să îl lase plecarea lui dintre noi...

Ținând la principiul că un gospodar bun se ocupă de toate, și-a pregătit din timp mormântul. Nu-i prea plăcea să-l vadă, însă – încredințat că sfârșitul său nu putea fi departe și că misiunea sa se apropia de sfârșit – afirma: „Nu este important să trăiești mult! Important este să trăiești cu folos”.

La fel, privind – în salonul mare al Centrului Eparhial – la tablourile înaintașilor săi, și-a ales și pregătit tabloul oficial spunând că, după moartea sa, nu se știe ce imagine va fi aleasă spre a fi așezată în galeria ierarhilor clujeni. Atunci când pastorul evanghelic Hans-Joachim Janus din Germania i-a adus în dar un tablou cu potretul dânsului realizat ca instantaneu la Sfânta Liturghie, arhiepiscopul a spus: „Acesta va fi tabloul meu oficial: în el se îmbină statura imperială a slujirii reprezentată de culoarea veșmântului cu smerenia privirii celui care îl poartă”.



Plimbare în parcul Mirabel Garten din Salzburg (Austria), mai 2006.

Foto: Pr. Ștefan Iloaie

La plecarea sa dintre noi, Mitropolitul Bartolomeu a lăsat o moștenire spirituală și culturală demnă de luat în seamă și pe care este bine să ne-o reamintim: relația interioară dintre cult și cultură; sublinierea și păstrarea valorilor naționale și a demnității neamului românesc; dragostea pentru limba română și pentru corecta rostire românească; grija pentru îndrumarea tineretului; cultul pentru adevăr, în opoziție directă cu minciuna și corupția; implicarea Bisericii în societate și oferirea de răspunsuri eclesiale concrete la problemele actuale: bioetica, ecologia, Roșia Montană, relația dintre Biserică și politică, filantropia etc.

Așa se face că ne este dor de lecțiile, de cuvântul și de privirea lui...

## Prezența omului Anania

Pr. Dumitru Ichim

Kitchener, Ontario (Canada)

**I**n fiecare ființă umană există undeva, în partea de răsărit a sufletului, ceva ca o prisacă, un loc de taină, o poiană ascunsă în care, în momentele cele mai grele din viață, te retragi pentru a te reculege. Numai de pe acolo te poți „culege din nou”. Uneori te poți „culege” destul ca să poți merge mai departe, alteleori rămâi să-ți cauți cioburi din „inima zdrobită” pe sub rugii de mure sau așchiile unui apus împrăștiat printre hribării înveninate. Înseamnă că nu ai ajuns încă la locul adevărat al „culegerii”.

Am încercat, de multe ori, să-i definesc locul sau timpul și toate încercările cugetului meu s-au oprit ca la o poartă de lemn precum cele povestite cu dalta prin Maramureș. Rațiunea m-ar duce la un geografic al memoriei, dar locul acela e izvodit numai de inimă de aceea niciodată nu i-am putut opri hiperbolicul nici cu penița, nici cu penelul. Nu este nici moarte, nici viață, ci numai o nostalgie după ceva care ți se pare că a fost, o hălăduire orfeică pe tărâmul lui Thanatos.

Pe drumul acela am luat-o razna de la verbul bătătorit de turmele verbelor cu clopot, pentru că mă prinse un dor de moarte după el. Am dezlegat cărarea de lângă troița lui „a fost odată...” și hai la drum!

Nu știu de ce întotdeauna când se vorbește de om se folosește prezentul. E un nonsens. Omul „a fost” sau omul „va fi”, tocmai pentru faptul că omul „nu este”. Numai El s-a recomandat: „Eu sunt Cel ce sunt”, dar pe om l-a creat după chipul lui Alfa (cel care a fost) și după asemănarea lui Omega (cel care va fi). Despre Adam se spune că „a fost odată” și din coasta lui a fost creată „niciodată”, și de aceea adevărata poveste a omului începe cu „a fost odată ca niciodată”.

Și am întrebat pe păstorul de la piciorul plaiului cine „a fost” cel care, pentru care clopotul de la schitul de sus, atinge luceafărul numai într-o parte de parcă funia ar fi fost trasă de un brad rănit la picior. Ciobanul se uită la mine ca și cum aș fi fost nemernic prin ținuturile acelea și-și începu povestea despre un prinț al munților și al „glăvilor” ciobănești și cum a fost la nașterea lui. După ce a venit pe lume copilul, ușa s-a deschis și un înger desculț a intrat tiptil în casă și s-a așezat cuminte pe o laiță. Era îngerul păzitor al copilului. În mână avea o creangă de luceafăr abia înflorită și, când părinții au întors capul spre neobișnuitul oaspete, acesta puse degetul la gură și le făcu semn să asculte la fereastră. Pe prispă, de pe culme, coborâseră ursitoarele și abia se auzeau pentru că, deși martie, iarna părea că se răzbuună din toate vifonițele ei. Zice una: „Purces-am tot pământul și-am rătăcit tot ceriu/ dar n-am în straița sorții nimic pentru Valeriu”. A doua încalte, deși abia se auzea din cauza viforului, și mai și, ghicindu-i timpul, vadul: „Va fi sărac în lume ca'n vârful de munte bradul/ ce stă'n pridvorul lunii cu fulgerul sub scară,/ mereu flămând de ceruri, iar pita lui – amară”. Tatăl copilului se uita la înger, cu mâna dreaptă acoperindu-și gura de spaimă, dar acesta dădea din cap afirmativ, în semn de consolare, în vreme ce altă ursitoare continuă: „Nu va avea palate, nici aur, nici moșie/ nici ceasul de puiește noroc-n răgălie/ și nici odihna bălții, nici țarinii, heleșteie,/ tot singur ca un vultur genunea'n dor să-și beie”.

Ce vor mai fi spus nu se știe, pentru că vifonița de afară smulgea copacii suierând, cert e că îngerul cu bastonul în mână stângă se ridică de pe lavița de lângă cuptor și, binecuvântându-l cu dreapta, continuă și el, puțin mai altfel: „Sărac te naști ca neamu-ți ce'n sfinte cărți ți-l caut./ Nu plânge ce ursirea pe plaiul tău înhribă/ că neamul îți vei strânge la Cina din colibă./ Ca semn de cărți izvorul altarelor pădurii / te-o învăța să murmuri genunile Scripturii./ Sub spicul slovei tale crescut ca din vioară/ Cuvântul va fi Mire și nunta-I va fi țară./ Din stih să-ți odrăzlească și dorul și bobocul/ amirosind ca nardul când întâlnește focul,/ să fie precum nuca, amar numai la coajă,/ tot ce atingi doar farmec și grâu nuntind sub mlajă./ Cu ce îți las în leagăn vei toarce veac în clipă / Și îngerul își smulse o pană din aripă”.

M-am despărțit de păstor și cu frică urcam spre prisaca lui „a fost odată ca niciodată”. Aceasta a fost povestea omului, prietenului și poetului până la puntea întreită de aleluia. Până aici a fost umbra de la pana de înger. Mai mult decât aceasta nici un slujitor al cuvântului nu poate râvni. Dar pomenirea veșnică adusă neamului dintru ale neamului nu sunt numai cărțile lui, ci *Cartea Împărăției*. Orice ierarh înaintea semnăturii desenează semnul unei cruci. Părintele Anania, chiar ca slujitor al Cuvântului, va rămâne original prin heraldica spicului de grâu ca o semnătură de aur în „reavănul pământ” românesc.



Mitropolitul Bartolomeu cu Ediția Jubiliară a Sfintei Scripturi diortosite de Înaltpreasfinția Sa, „sprijinit pe numeroase alte osteneli”, la finalul Sfintei Liturghii oficiate la Stuttgart (Germania), 7 mai 2006.  
Foto: Pr. Ștefan Iloaie.

## “Puterile cuvântului le știu”

Horia Bădescu

“Cu o biografie de scriitor american”, cum scria criticul de teatru Mircea Ghițulescu - chelner, preceptor de copii bogați, mecanic specializat în chiulase de locomotivă, a studiat vioara și medicina, a fost preot misionar al BOR în SUA, deținut politic și înalt ierarh -, Bartolomeu Anania a fost un Om în adevăratul înțeles al cuvântului. Manifestându-se în deplinătatea umanității sale în toate ipostazele existențiale. Parafrazând spusele unui scriitor belgian, putem afirma cu îndreptățire: Bartolomeu Anania - întotdeauna om. Adică purtător al sensului transcendent cu care suntem investiți, al valorilor ontologice pe care le păstrăm în adâncul sufletului. Însă pe care le restituim lumii doar dacă avem și darul și harul de a ne scâlta ființa în lumina logosului a cărui sămânță o purtăm. Dacă ne-a fost hărăzită *incuvântarea*, ca să folosesc acest atât sugestiv și de plin de

sens substantiv creat de poetul Valeriu Anania, pe numele său de scriitor: «Sunt om ca voi, dar om încuvântat». Sunt în lăuntru cuvântului, acolo unde strălucește focul sacru, pe care vi-l dezvălui și vi-l restitu voi, semenilor mei, nu ca furt prometeic, ci ca dar al dumnezeirii. Fiindcă eu, poetul, «puterile cuvântului le știu». Puterile cuvântului: puterea transcendentă a Logosului, Verbul făcător de lume, dar și puterea cuvântului omenesc în împărăteasca lui haină poetică. Puterea irenică a cuvântului care poartă în el rugăciunea inimii și, prin expresivitatea metaforei, deschide poarta către lumina înțelegerii adevărilor liturgice.

„Cuvintele au suflet, iar cu ele ar trebui să ne purtăm așa cum îngerii se poartă cu Maica Domnului”. Căci sunt cuvintele care ne aduc sau ne duc spre adevărul și salvarea ființei noastre. Cuvintele care vin din infinitatea „tăcerii” dintâi, a tăcerii vorbitoare, din universul nesfârșit și niciodată perceput pe de-a-ntregul, în care ele se zămislisc din Cuvânt, pentru a zămisli la rândul lor, pentru a participa la neconținută facere a lumii: „Cum din eres vin suflete la prag/ destin s-apuice-n trupul cel mai drag,/ cuvintele din veac rătăcitoare/ stau gata de-ntrupare/ și-n strunga nopții mele vin pe lume/ doar grelele de nupțial vesmânt,/ necuvântând purcese din Cuvânt/ și devenite nume./ E-atâta lume nefăcută nume/ și'n cer atâta rai de ne'mpliniri,/ că toate-aici îmi par înmuguriri/ genezelor postume”.

Bartolomeu Anania a fost și a rămas poet în tot ceea ce i-a fost hărăzit de destin.

În dramatica lui existență, baladescă și lirică în același timp.

În misiunea ecleziastică de păstor dăruit, de luminător, deslușitor al cuvântului sfânt și propovăduitor inspirat al adevărilor biblice, prin arta unui discurs de o claritate atică în înțelesurile sale luminate de un limbaj accesibil tuturor, fără însă a-și declina vreo clipă frumusețea expresivă: - „În acest timp, femeile mironosițe veniseră la mormânt, îl văzuseră gol, aflaseră de la înger că Iisus a înviat și se duseseră în fugă spre cetatea Ierusalimului să le dea de veste apostolilor. Domnul le-a ieșit înaintea pe cale și le-a salutat prin cuvântul: «Bucurați-vă!». Nu încapă îndoială că salutarea a fost însoțită de ridicarea și deschiderea brațelor, mâinile acelea pe care femeile le văzuseră pironite pe cruce și pe care acum, purtându-și încă rănilor, se adiau în limpezimea dimineții. Era ca și cum o pasăre și-ar fi strâns aripile'n cuib odată cu amurgul, pentru ca să le deschidă iarăși în văzduhul zorilor”. Ce viziune înalt poetică, ce împărățire de limbaj e aici! Fiindcă limbajul predicilor sale era golit de orice ariditate canonică, plastic, adus la înțelegerea spirituală și lingvistică a contemporaneității, fără a pierde însă nimic din farmecul povestirii biblice, din poetica intrinsecă a Cărții Sfinte, pe care a tradus-o măiestru.

În teatrul său, care valorifică zona marilor mituri, atât de bogată în interferențe cu sacralul, o dramaturgie a arheilor, a paradigmelor esențiale, în care s-a slujit pe deplin de valorile superioare ale metaforei și versului: „Așa cum o minune nu se cere explicată, ci crezută, tot astfel o metaforă nu se cere pusă în eprubetă ci, pur și simplu degustată”.

În poezia sa de un lirism consonant cu modernismul interbelic de la care se reclamă. Căci trebuie spus de la bun început că, personalitate eminentă a spiritualității creștin-ortodoxe fiind, la Valeriu Anania, ca și la alți mari scriitori români, „spiritualul și religiosul nu tind să surclaseze esteticul în literatura sa”, cum remarca criticul Petru Poantă. Limbajul lui „imaginativ și dens” se înscrie în paradigma marilor poeți mistici: valoarea poeziei lor nu este dată de valoarea mesajului transcendent indus, ci de forța metaforei ca purtătoare de expresivitate ontică, nu de intensitatea trăirii mistice, ci de intensitatea transcendenței expresive a limbajului.

Și nici nu se putea să fie altfel, căci revenind în temeiul zicerii pomenite a scriitorului belgian, Bartolomeu Anania a fost în toate ale sale Poet. Adică aflat în rama paradigmatică a supremei umanități. Fiindcă, nu-i așa?, „în chip poetic locuiește omul pe-acest pământ”, cum zicea Hölderlin. Numai că uneori omul n-o știe, n-o înțelege. „Trăim ce-nțelegem” e ultima replică din admirabila piesă a lui Valeriu Anania *Meșterul Manole* și ar putea fi mesajul major nu numai al operei sale literare.

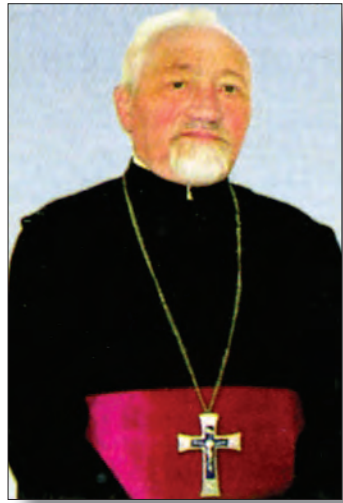


## Preotul Liviu Ștefan a trecut la Domnul

Pr. Iustin Tira

**D**upă o grea suferință, părintele Liviu Ștefan, fost vicar administrativ al Arhiepiscopiei Clujului, în dimineața zilei de 26 ianuarie 2016, a trecut la cele veșnice.

A văzut lumina zilei în casa familiei Maria și Nicolae Ștefan din Mihăileni, com. Buceș, jud. Hunedoara, în ziua de 23 august 1941. După absolvirea școlii generale, în anul 1956 a fost admis la Seminarul Teologic din Caransebeș, iar în toamna anului 1961 la Institutul Teologic Universitar din Sibiu. În vara anului 1965 s-a căsătorit cu tânăra și frumoasa educatoare Ileana Ariana Brădean din Baia Mare, iar în ziua de 14 septembrie 1965, de praznicul Înălțării Sfintei Cruci, a fost hirotonit preot. Pentru că a absolvit cursurile universitare ca șef de promoție, episcopul de atunci al Aradului, Teoctist Arăpașu – viitorul Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, i-a oferit postul de secretar eparhial. A declinat oferta chiriarhului, solicitând numirea la o parohie vacantă din cuprinsul eparhiei. Așa se face că din data de 1 octombrie 1965, când a fost numit la parohia Batiz, cu filia Călanu Mic, protopopiatul Orăștie, județul Hunedoara, a început drumul celor 43 de ani de lucrare preoțească ai părintelui Liviu Ștefan.



În toate parohiile pe care le-a păstorit de-a lungul anilor: Batiz, de care pomeneam, *Remetea Chioarului*, protopopiatul Șomcuta, jud. Maramureș, *Baia Mare – Valea Borcutului*, *Baia Mare I – Catedrală*, ambele în protopopiatul Baia Mare, județul Maramureș, precum și în parohiile din municipiul Cluj-Napoca - „*Învierea Domnului*”; „*Sfântul Apostol Andrei*” și „*Înălțarea Domnului*” - a desfășurat o activitate rodnică atât pe tărâm pastoral-liturgic cât și administrativ-gospodăresc.

Concomitent cu activitatea pastorală, în perioada 1976-1980 și-a completat studiile universitare urmând cursurile de doctorat în teologie la Institutul Teologic Universitar din București. La încheierea cursurilor a susținut și promovat examenul de admisibilitate la titlul de doctor în teologie (27 martie 1982).

Ca o recunoaștere a pregătirii teologice și a rezultatelor activității pastorale, pe lângă distincțiile de „*iconom*” și „*iconom stavrofor*”, acordate de către vrednicul de pomenire arhiepiscopul Teofil Herineanu, începând cu data de 1 aprilie 1985 a fost promovat în funcția de vicar administrativ al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului. Vreme de șapte ani a desfășurat o activitate importantă în conducerea Centrului Eparhial. S-a implicat activ în soluționarea frământărilor din anii '90, care produceau multă tulburare și în comunitățile parohiale ale Arhiepiscopiei Clujului, ca și în celelalte eparhii din Transilvania. Împreună cu profesorii Seminarului Teologic a avut un rol important în acțiunea de reînființare a Institutului Teologic Ortodox din Cluj-Napoca și în reactivarea revistei eparhiale „*RENAȘTEREA*”. A făcut parte din delegațiile Arhiepiscopiei Clujului care încercau un dialog cu reprezentanții Bisericii Greco-Catolice, în care se clama cu vehemență principiul „*restitutio in integrum*”. Acum, la un sfert de secol distanță, lucrurile nu par atât de grele, dar atunci când s-au petrecut au fost extrem de apăsătoare pentru toți cei implicați în soluționarea lor.

Numele părintelui Liviu Ștefan a fost prezent cu studii, articole și predici în paginile revistelor teologice și publicațiilor bisericești: revista *Mitropolia Ardealului*, revista *Glasul Bisericii*, *Îndrumătorul bisericesc* al Arhiepiscopiei Clujului, revista *Renașterea*.

Ca delegat al Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Clujului a fost membru în Adunarea Națională Bisericească în perioada 1990-1992.

După cei șapte ani de vicariat și slujire preoțească la parohia „*Învierea Domnului*” din Cluj-Napoca, a urmat etapa pastorației de la nou înființata parohie „*Sf. Apostol Andrei*” din cartierul Andrei Mureșanu al municipiului nostru. Cu sprijinul consistent al unor vrednice familii (în frunte cu fam. Oliviu Popa), și al credincioșilor din cartier, cu stăruință, cu foarte multă răbdare și jertfă, a reușit să construiască o bijuterie de biserică în stil brâncovenesc, după proiectul arhitectului Aurelian Trișcu - profesor universitar din București, pe terenul cumpărat în anii 1930 de vrednicul de pomenire episcop Nicolae Ivan.

Cât de grele au fost începuturile la nou înființata parohie înțelegem dintr-o scrisoare, datată pe 18 februarie 2002, semnată de un grup de credincioși și adresată arhiepiscopului Bartolomeu, în care se spune: „*Trebuie remarcat faptul că părintele nostru (Liviu Ștefan n.n.)*

*la început a slujit Sfânta Liturghie pe terenul bisericii, pe ger și zăpadă; apoi a construit o capelă din scândură, care a fost incendiată și a ars în întregime cu tot inventarul ei. A continuat slujirea pe timp de iarnă afară, pe terenul bisericii, iar apoi timp de mai bine de doi ani a slujit într-o cameră, în condiții improprii, în casa doamnei Stoicescu, în apropierea viitoarei biserici. Noi știm toate acestea pentru că unii dintre noi am făcut parte din conducerea parohiei încă de când a fost pusă temelie bisericii”* (act înregistrat în arhiva Arhiepiscopiei Clujului sub nr. 494 din 18.02.2002).

Din cauze independente de voința sa, din anul 2003 și-a continuat slujirea preoțească la parohia „*Înălțarea Domnului*” din Cluj Napoca, până în anul 2008 când s-a retras la pensie.

Pe lângă bucuriile și încercările pastorale de-a lungul celor 43 de ani de activitate ai părintelui Liviu Ștefan, în viața de familie a fost binecuvântat de Dumnezeu cu două neprețuite daruri, cu cei doi fii: *Cristian* (n. 16 ianuarie 1967) – preot, doctor în teologie, consilier cultural al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului, și *Florin* (n. 7 februarie 1968) – pictor și profesor universitar la Universitatea de Artă și Design „*Ion Andreescu*” din Cluj Napoca.

Înzestrat de Dumnezeu cu o statură potrivită, cu un chip frumos și armonios, cu o voce caldă de tenor liric, cu multă inteligență și cu un ascuțit simț al umorului, prezența părintelui Liviu Ștefan era dintre cele mai agreabile și pentru credincioși și pentru preoții eparhiei care l-au cunoscut.

Acum se odihnește în mormântul pe care și l-a pregătit din vreme în Cimitirul din imediata vecinătate a Catedralei vechi din Baia Mare, pe care a slujit-o timp de 8 ani.

Începutul călătoriei spre Arhiepiscopul Hristos i-a fost binecuvântat, mai întâi de slujba săvârșită în ziua de 27 ianuarie 2016, în biserică „*Înălțarea Domnului*” din Cluj-Napoca, de către Înaltpreasfințitul Mitropolit ANDREI, iar apoi de Prohodul oficiat de către Preasfințitul IUSTIN SIGHETEANUL – Arhiepiscop vicar al Maramureșului și Sătmarului, în ziua de 28 ianuarie 2016, în Catedrala veche din Baia Mare, înconjurat de un sobor de peste 70 de preoți.

Rândurile de mai sus se doresc un omagiu adus unui cleric vrednic al Bisericii noastre, care s-a străduit, și în bună parte a și reușit, să fie mereu în slujba omului și a lui Dumnezeu.

Veșnica lui pomenire!

## † Părintele iconom stavrofor Grigore Soporan

Pr. Gheorghe-Dragoș Braica

**D**uminica, 31 ianuarie a.c., în timp ce în Bisericile noastre se oficia Sfânta Liturghie, după o lungă și grea suferință, pregătit fiind pentru drumul lung, părintele Grigore Soporan a plecat în lumea veșniciei.

Slujba înmormântării a fost oficiată în Biserică „*Bunei-Vestiri*” din cartierul Iris de către ÎPS Mitropolit Andrei înconjurat de un impresionant sobor de preoți (47), în prezența unei mulțimi de credincioși.

În cuvântul său, ÎPS Mitropolit Andrei a scos în evidență datorile preotului de a-i primi pe toți credincioșii, a-i asculta, a se ruga pentru ei și de a le da sfatul cel bun, iar lor revenindu-le datoria de a-l asculta și a se ruga pentru el.

Părintele Grigore Soporan s-a născut la 14 martie 1941 în localitatea Năoiu, comuna Cămărașu, județul Cluj. În satul natal face primele patru clase, gimnaziul la Cămărașu, Seminarul Teologic la Cluj (1956-1961) și Institutul Teologic de Grad Universitar de la Sibiu, promoția 1965, luându-și licența la catedra de „*Morală creștină*” cu subiectul „*Datoriile față de noi înșine*”, având ca îndrumător pe viitorul mitropolit al Ardealului, Nicolae Mladin.

Fiind orfan de ambii părinți a rămas în grija surorii Veronica și a celorlalte două, care l-au întreținut la școală. Lipsit de vorba mângâietoare a mamei sale și sprijinul tatălui său, i-a marcat copilăria perioada de formare, fapt ce mărturisește personal: „*rămas orfan de mamă la vârsta de trei ani și de tată la vârsta de nouă ani, sărac lipit pământului, mititel și slăbuț, speriat și timid până la epuizare, mă găseam suspendat între cer și pământ cu bucuriile*



mele mărunte. Una dintre ele era retragerea mea între sălciile micului pârau din spatele grădinii casei părintești, aflat în grija surorii mele mai mari, mai ales seara după terminarea treburilor gospodărești, pentru a cânta, nevăzut de nimeni, cântări bisericești învățate de la părintele în biserică și în timpul pelerinajelor făcute cu mai mulți consăteni la Mănăstirea Nicula”<sup>1</sup>.

La traumele copilăriei sale sufletești s-au adăugat și cele de ordin fizic, fiind diagnosticat cu „*scleroză amfiotrofică*”.

În timpul școlii gimnaziale urmată la Cămăraș, preotul satului Ioan Graure, i-a descoperit vocația preoțească, l-a pregătit pentru examenul de intrare la Seminar, reușind pe primul loc, și l-a susținut financiar atunci când familia nu avea posibilitatea de a o face. În casa părintelui său sufletească și-a petrecut o parte din vacanțele sale. Legăturile părintelui Grigore cu mentorul său au devenit atât de apropiate încât i-a devenit naș de cununie uneia din fiicele sale și de botez copiilor ei.

După încheierea studiilor, pentru a „*scăpa*” de preoție s-a refugiat profesor de limba latină la liceul din Sărmaș (1 octombrie 1965-1 aprilie 1966), de unde a fost concediat de autoritățile de atunci pentru că frecventa Biserica. La cele întâmplătoare, părintele Ioan Graure i-a spus: „*Grigore, asta e un semn de la Dumnezeu că este timpul să te preoțești. O iei pe Emilia de soție, vă cununați și... la hirotonie*”<sup>2</sup>. Așa s-a și întâmplat. La 28 mai 1966, la o lună de la cununia religioasă cu Emilia, arhiepiscopul Teofil - care i-a acordat și el sprijin financiar în timpul studenției - l-a hirotonit preot.

După hirotonie a activat în următoarele parohii: Sânmărghita, comuna Mica (1 iunie 1966-1 iunie 1967), Sântioana (1 iunie 1967-1 februarie 1974), Țaga (1 februarie 1974- 1 mai 1982). Aici a reușit să realizeze pictura bisericii. De la Țaga a fost transferat la Parohia „*Buna-Vestire*” din municipiul Cluj-Napoca, cartierul Iris (1982 - 1 august 2010). În timpul păstoririi sale, împreună cu părintele Dumitru Nan s-a pictat biserica (2002-2004) de către Tuluc Damian și resfințită la 10 octombrie 2004 de către Preasfințitul Sa Episcop-Vicar Vasile Someșanul. Cu acest prilej a primit și distincția de iconom stavrofor, după ce la Țaga o primise pe cea de iconom (brâu roșu).

Timp de aproape cincizeci de ani a slujit Biserica lui Hristos, remarcându-se printr-o înaltă ținută pastoral-misionară. Plin de zel și râvnă apostolică a vestit cuvântul lui Dumnezeu, cu timp și fără timp.

Era înzestrat de Dumnezeu cu tact pastoral aparte, împărțind bucuriile și necazurile cu turma încredințată lui. În perioada activității sale a mângâiat multe suflete întristate. Modelul lui de preot a fost cel zugrăvit de scriitorul francez Lamartine (1790-1869) într-una din scrierile sale: „*În fiecare parohie, zicea el, este un om care este al tuturor, pentru că e părintele sufletesc al tuturor; este chemat ca martor, ca sfătuitor ori ca reprezentant în toate actele mai solemne ale vieții; care ia pe om de la sânul mamei sale și nu-l lasă decât la mormânt; care binecuvintează ori sfințește leagănul, nunta, patul morții și sicriul... pe care necunoscuții îl numesc părinte, la picioarele căruia creștinii merg a depune mărturiile lor cele mai intime... mângâietorul tuturor, al cărui cuvânt cade cu autoritatea unei misiuni dumnezeiești. Acest om este preotul*”<sup>3</sup>. Acesta a fost Grigore Soporan.

Mic de statură, dar mare la suflet. Fire blândă cu un suflet bun. De o subtilitate -în vorbire - greu de descifrat datorită sufletului rafinat - pozitiv. Aluziile pe care le făcea în discuțiile purtate cu partenerii de dialog uneori îți cereau un răgaz pentru a înțelege, altele rămăneau nedeslușite ceea ce denotă spiritul său ascuțit.

Mereu era văzut în cetate cu nelipsita lui plasă care-l însoțea și-i confirma și calitatea sa de „*pater familias*” pentru Alexandru, Mariana și Gabriel.

Spiritul de solidaritate colegială prelungită și de prietenie al promoției 1965 a determinat-o pe aceasta să hotărască ca primul cununat să fie naș celui de al doilea și așa mai departe. În spiritul acestei înțelegeri, colegul său Dumitru Nan a devenit naș de cununie și de botez copiilor săi, Matei Popovici (Cluj-Napoca) lui Nicolae Lupu din Scărișoara, Județul Alba, și Ștefan Liviu, vicarul Arhiepiscopiei Clujului, lui Matei Popovici.

După o muncă de o viață cu încercări și succese, cu neajunsurile copilăriei sale și bucuriile vieții, Grigore Soporan și-a încheiat călătoria pământească fiind așezat în Cimitirul parohiei Cordoș, unde și-a pregătit din vreme locul de odihnă în așteptarea învierii sale și a tuturor celor care cred și-L mărturisesc pe Hristos.

Dumnezeu să-l odihnească!

<sup>1</sup> Ioan Graure, „*Cinstirea Părinților*”, Editura Eurocarpatică, Sf. Gheorghe, 2008, p. 31.

<sup>2</sup> *Op. cit.*, p. 33.

## La Facultatea de Istorie a Universității din Padova (Italia), o prezență festivă românească ortodoxă consistentă, grație unui... Doctorat de excepție!

Arhim. prof. Teofil Tia

**M**arti, 19 ianuarie 2016, la ora 10.00, a avut loc susținerea publică a celei de a doua teze de doctorat a Părintelui Protosinghel Benedict (Valentin) Vesa, la Universitatea din Padova, la Facultatea de Istorie, în prezența Înaltpreasfințitului Părinte Andrei și a unui auditoriu deosebit. (Padova "concurează" cu Bologna pentru locul de întâietate în Europa sub aspectul vechimii cercetărilor "de rang" universitar.)

Îndrumătorul tezei de doctorat a fost Profesorul universitar dr. Paolo Bettolo (titular al disciplinei *Istoria creștinismului* de la Facultatea de Istorie a universității padovane, specialist în *Istoria Bisericii de limbă siriacă și în Literatură siriacă*). Conform prevederilor legislative universitare italiene, îndrumătorul nu a mai făcut parte din comisia de susținere publică a lucrării doctorale, ci s-a lăsat absorbit de masa mare a auditoriului.

La prezidiu au fost trei membri ai comisiei exponenți ai altor universități (decât cea gazdă): Prof. Alberto Campani (Universitatea *La Sapienza* Roma), Prof. Luigi Canetti (Universitatea din Bologna) și Prof. Carla Noce (Universitatea Roma *Tre*) în dialog cu susținătorul



lucrării, Părintele Protosinghel Asist. univ. Dr. Benedict Vesa de la Cluj-Napoca – Secretarul Eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului (care și-a încheiat cu mult succes, prin acest demers, studiile și bursa doctorală de la Padova). Membrii comisiei au fost la unison în a aprecia **excepționala contribuție la istoria gândirii dintr-un perimetru geografic bine delimitat** a lucrării propuse drept teză doctorală (gândire vertebrată teologic și cu foarte multe nervuri de coloratură religioasă – fapt specific perioadei). În epoca analizată, hegemonia în cunoaștere (și demersul speculativ) o avea religiosul, spre deosebire de lumea noastră postmodernă în care tronează speculația având conținut imanent, pragmatic și materialist.

Timp de mai bine de o oră s-a derulat un dialog de mare profunzime academică și de mare vibrație istoric-culturală între candidat și cei trei membri ai prezidiului. Fiecare profesor și-a creionat nuanțat atitudinea, invitând candidatul să se poziționeze public față de niște nuanțe pe care ei le-au dorit a fi expuse oral de candidat, prin recursul la bibliografia accesată anterior (chiar dacă acestea nu au fost detaliate în teză). Toate luările de poziție ale membrilor comisiei au fost elogiative, în mod special ei insistând pe **caracterul de maximă originalitate a tezei și pe arhitectura foarte armonioasă a produsului final**, dovadă a unei munci consistente, etapizate, bine focalizate și rigurose susținute de-a lungul mai multor ani.

Problematica tezei se poate sintetiza succint, într-o terminologie nepretențioasă, astfel: în contextul hristologiei diofizite radicale (profesate de Biserica Siro-orientală), care elimina posibilitatea comunicării însușirilor în cazul lui Hristos, **mai poate exista un contact real al omului cu Dumnezeu, o cunoaștere a Lui, o simțire a lui Dumnezeu, o "vedere" a Lui?** În epocă se pot identifica două direcții – una scolastică-academică (reprezentată de teologi, ierarhie și unii monahi), și o alta – mistico-practică (reprezentată de monahii harrismatici). Pentru aceștia din urmă, teologia (ca discurs științific) are rol secundar, acela de a transpune teoretic, într-un mod sistematic, experiența lor proprie de simțire a lui Dumnezeu.

Lucrarea inventariază diferite poziții hristologice din epocă (Henana, Sahdona, Babai cel Mare, Catolicosul George) care depășesc limitele teologiei oficiale siro-orientale (din momentul în care, acceptând comunicarea dintre firea umană și cea divină în persoana lui Hristos, se deschide posibilitatea experienței mistice), proclamând posibilitatea de a intra într-o legătură intimă cu Dumnezeu. Ulterior lucrarea se concentrează pe formele de exprimare a experienței duhovnicești la autorii mistici (Simon Taibuteh, Iosif Hazzaya, Ioan

Dalyatha) ai acestei perioade, cu accent pe discursurile Sfântului Isaac Sirul.

A impresionat subtil pe toți cei prezenți elocința candidatului (limbi cunoscute: engleză, italiană, franceză), teza presupunând o cunoaștere aprofundată și a grafiei și a limbii siriace (a epocii avute în obiectiv). Candidatul a făcut – de altfel – și o deplasare de cercetare în spațiul siriace cercetat (în Estul Turciei, la frontiera cu Siria, la Tur Abdin, ex-reședință a Patriarhiei Siro-ortodoxe). Conform uzanțelor din spațiul italian, nu s-au susținut nici un fel de alocuțiuni publice în contextul dat, în aula respectivă, cu excepția celor desemnați de protocol, respectiv cei din configurația 3+1, dar la o pauză de câteva ore, **după ce candidatul a fost declarat solemn "Doctor al Universității din Padova" ("Dottore di ricerca")** o parte din membrii auditoriului și-au exprimat gândurile vizavi de liniile directoare ale lucrării expuse oral de Părintele Dr. Benedict Vesa; memorabil a rămas cuvântul Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Andrei, al cărui cuvânt a fost tradus pentru membrii comisiei în limba italiană de către Părintele Liviu Gheorghe Verzea – parohul Comunității Ortodoxe Române din Padova. A fost un cuvânt de suflet, cu încărcătură emoțională, care a avut drept epicentru tematic proclamarea exigenței unei misiuni tot mai dinamice în lumea noastră, misiune cu deschidere ecumenică, dinamizată de o trăire duhovnicească similară măcar parțial marilor mistici din tulpina siriacă a Ortodoxiei, pentru a revărsa în lume dragostea și pacea, și pentru a contracara izbucnirile înverșunate de ură și totalitarism religios venite din partea unor exponenți ai unei religii greșit înțelese.

Din auditoriu au făcut parte preoții slujitori ai comunităților

românești din Padova și din localitățile învecinate. Masa festivă s-a organizat la un restaurant românesc din Padova, prilej special de adunare a liderilor români ai comunităților de credință ortodoxă și ai mai multor credincioși. Momentul a punctat

decisiv **conștiința publică ortodoxă românească din arealul de cultură și civilizație padovană**, iar nucleul declanșator cu reverberație în spațiul de cercetare științifică italiană a fost cercetarea și reflecția academică propusă de Părintele Protosinghel Asist. univ. dr. Benedict (Valentin-Cosmin) Vesa, protagonistul evenimentului, titular la Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca și secretarul eparhial clujean.

Îl felicităm cu multă căldură și îi dorim mult spor sfânt în misiunea sfântă de astăzi!

### Activități ale Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca (ianuarie-februarie 2016)

Dacian But-Căpușan

**P**rofesorii și studenții Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca i-au sărbătorit pe Sfinții Trei Ierarhi, Vasile cel Mare, Grigorie Teologul și Ioan Gură de Aur, ocrotitorii învățământului teologic, cu ocazia hramului Facultății de Teologie Ortodoxă a Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, 30 ianuarie 2016.

Festivitățile sărbătorii Facultății au început de joi, 28 ianuarie, în Aula Magna Episcop Nicolae Ivan, cu o masă rotundă pe tema: *Educație, cultură și spiritualitate la Sfinții Trei Ierarhi*. Invitați: Pr. Lect. Univ. Dr. Grigore Dinu Moș, Pr. Lect. Univ. Dr. Adrian Podaru, Lect. Univ. dr. Nicolae Turcan. Protos. Asist. Univ. Dr. Benedict Vesa. Moderator: Dr. Paul Siladi, directorul Postului de Radio Renașterea. A participat IPS Arhiepiscop și Mitropolit Andrei.

Vineri, 29 ianuarie, Prof. Gelu Furdui, realizator radio și etnolog, a conferențiat pe tema: *Pădurea în credințe, zicători, poezie și cântec popular*. În continuare a avut loc un Concert coral susținut de corul de cameră *Psalmodia Transylvanica*, dirijor: Pr. Prof. Univ. Dr. Vasile Stanciu, decanul Facultății. Au fost interpretate piese ale compozitorilor: Timotei Popovici, Ioan D. Chirescu, Achim Stoia, Nicolae Lungu și Mircea Neagu. Programul artistic a fost prezentat de etnologul Cosmina Mocanu, de la Institutul Arhiva de Folclor a Academiei Române. La eveniment a fost prezent IPS Arhiepiscop și Mitropolit Andrei.

Sâmbătă, 30 ianuarie, la Catedrala Mitropolitană, *Sfânta Liturghie* a fost celebrată de IPS Arhiepiscop și Mitropolit Andrei, în sobor de preoți și diaconi profesori de la Facultatea de Teologie Ortodoxă și Seminarul Teologic din Cluj-Napoca. Răspunsurile liturgice au fost date de corurile celor două instituții de învățământ teologic. A fost prezent dl. Acad. prof. univ. dr. Ioan Aurel Pop, Rectorul UBB.

La finalul Sf. Liturghii s-a săvârșit, în prezența corpului profesoral și a studenților, un parastas în memoria Mitropolitului Bartolomeu, de la a cărui trecere la cele veșnice se împlinesc 5 ani. De asemenea, în cripta ierarhilor de la demisolul catedralei, a fost rostită o ectenie.

Pr. Lect. Univ. dr. Adrian Aurel Podaru fost hirotesit iconom-stavrofor, iar d-lui Nicolae Turcan i-a fost acordată o diplomă de aleasă cinstire.

În perioada 25 ianuarie-20 februarie 2016, la sediul facultății a fost organizată Expoziția omagială închinată Sfinților Trei Ierarhi. Au expus icoane pe lemn și pe sticlă studenții specializării Artă sacră și masteranzi ai specializării Artă sacră – conservarea, restaurarea și crearea bunurilor culturale, coordonați de Conf. univ. dr. Marcel Gheorghe Muntean.

**J**oi, 4 februarie 2016, la Casa de Cultură a Studenților, sub egida Mitropoliei Clujului, Maramureșului și Sălajului și a Organizației Creștine „Agape. Prețuim Familia”, a avut loc conferința: *Valentine's day Căsătorie de o zi sau de o viață?* susținută de Pr. prof. univ. dr. Stelian Tofană, de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca. Evenimentul a fost întregit de un moment artistic, susținut de tenorul Costel Busuioc și soprana Rut Iovescu.

**Î**n data de 6 februarie 2016, s-a desfășurat colocviul pentru obținerea gradului didactic I la specializarea Religie ortodoxă, seria 2016-2018. Au participat 28 profesori din învățământul preuniversitar, din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului, Episcopia Sălajului, Episcopia Maramureșului și Sălajului, Arhiepiscopia Iașilor, Arhiepiscopia Sucevei și Rădăuților, Episcopia Devei și Hunedoarei. Aceștia vor pregăti lucrările metodico-științifice sub îndrumarea a 8 cadre didactice de la Facultatea de Teologie Ortodoxă și de la Facultatea de Psihologie și Științele Educației din cadrul Universității "Babeș-Bolyai".

Reprezentantul facultății în comisia constituită pentru colocviu a fost Arhim. Conf. univ. dr. abil. Teofil Tia. Prin tematica lucrărilor propuse, se încearcă o ilustrare a conexiunilor dintre aspectele didactice, problemele sociale ale lumii de astăzi și lucrarea Bisericii. Personalitatea individuală și colectivă sub incidența valorilor moral-religioase; Metode interactive de pastorație în rândul tinerilor; Interdisciplinaritatea ca demers educativ în cadrul activităților cateheto-religioase; Educația religioasă. Repere axiologice și moral-formative; Voluntariatul în cadrul filantropiei creștine. Dimensiuni moral-civice; Părintele – model sau rătăcire în formarea religioasă și comportamentală a copilului; Parteneriatul Biserica-stat cu privire la învățământul religios; Rugăciunea ca metodă didactică și instrument de dezvoltare personală.

**L**uni, 8 februarie 2016, a avut loc, în Sala Nicolae Ivan a Centrului Eparhial sesiunea de comunicări *Episcopul Nicolae Ivan 80 de ani de la plecarea sa în veșnicie (1936-2016)*, organizată de Arhiepiscopia Vadului Feleacului și Clujului, Universitatea Babeș Bolyai și Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca. Au vorbit: IPS Arhiepiscop și Mitropolit Andrei, Acad. prof. univ. dr. Ioan Aurel Pop, Rectorul UBB, Pr. prof. univ. dr. Alexandru Moraru, comunicarea: *Episcopul Nicolae Ivan și vocația sa de ctitor de lăcașuri de cult și de instituții laice și bisericești*, Pr. lect. univ. dr. Cosmin Cosmuța, comunicarea: *Episcopul Nicolae Ivan al Clujului și câteva personalități ale vremii sale* și Prof. univ. dr. Mircea Popa.

**Î**n zilele de 15 și 16 februarie 2016 s-au desfășurat examenele de finalizare a studiilor, sesiunea a II-a. În urma probei scrise și a susținerii tezelor de licență au fost declarați licențiați în teologie 9 absolvenți ai specializării Teologie ortodoxă pastorală, 2 ai specializării Teologie ortodoxă didactică, unul al specializării Teologie ortodoxă asistență socială. De asemenea, prin susținerea disertațiilor au încheiat studiile ciclului de Master 11 absolvenți ai programelor de studii la acest nivel. Toți aceștia au depus jurământul de credință față de Biserica Ortodoxă, în capela Facultății cu hramul „Sf. Ierarh Nicolae” din incinta Campusului teologic Nicolae Ivan. Momentul solemn s-a desfășurat în prezența corpului profesoral al școlii.

**P**ărintele Arhim. Conf. univ. dr. abil. Teofil Tia, duhovnicul Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, a susținut în cadrul Programului de Formare Duhovnicească Continuă a Clerului organizat de Arhiepiscopia Ortodoxă a Vadului, Feleacului și Clujului, prelegerea cu titlul: *A doua cădere a Constantinopolului? Europa, refuzul transcendenței și necesara revitalizare a ofertelor pastorale*, în 17 februarie 2016 la Mănăstirea Nicula, jud. Cluj, iar în 24 februarie 2016 la Mănăstirea Parva, jud. Bistrița-Năsăud.



## Organizare bisericească superioară la Cluj, pe baze vechi și sigure\*

Academicianul prof. univ. dr. Ioan Aurel Pop

Rectorul Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca

**L**mi face o mare bucurie să pot vorbi despre o ctitorie extraordinară, ale cărei baze s-au pus, după marea Unire, aici la Cluj, în vremuri dificile.

Am să vorbesc despre două lucruri. Un pic despre împrejurările istorice în care s-a făcut Episcopia, în care s-a refăcut Episcopia și, în al doilea rând, despre tradiția acestei refaceri, care vine dintr-un trecut destul de îndepărtat.

În primul rând, în privința împrejurărilor în care Episcopul Nicolae Ivan a reușit, în vremuri tulburi, să rezeze bazele acestei Episcopii la Cluj, știți că planurile erau dinainte de Unire, dar ele nu s-au putut pune în practică. Dar să nu credeți că în anii 1918-1921 a fost mai simplu. E adevărat, Unirea era realizată faptic, dar abia în '20 s-a aprobat din punct de vedere internațional, la Conferința Păcii de la Paris. Până în iunie, 20, când s-a semnat faimosul tratat de la Trianon, multe minți răătăcite credeau că se vor putea întoarce lucrurile.

Și înainte de Unire, dar și după Marea Unire, mulți intelectuali, de o anumită sorginte, de o anumită formație, susțineau că "nu există încredere în forța organizatorică a românilor", că nu vor putea administra această frumoasă provincie numită Transilvania și că totul va deveni în câțiva ani un fiasco, încât țările civilizate, care erau la apus de Transilvania să poată veni să repună forța lor civilizatorie în funcțiune aici. S-a spus că românii n-au cultul instituțiilor și că nu vor putea organiza instituții.

Or, s-a văzut - mai puțin în 1918, căci Unirea s-a făcut la 1 decembrie - din 1919-1920, salba de instituții care s-au creat aici în formă și organizare românească, începând cu organizarea Bisericii. Biserica noastră înainte de 1918 n-a fost una receptă, ci i s-a permis să funcționeze, după cum știți, sute de ani, dar n-a fost o Biserică oficializată și oficială. Apoi, școala în general a fost organizată. O mare realizare a fost Universitatea, despre care, iarăși, s-a spus că nu va putea funcționa pentru că românii n-au dascăli potriviți ca să mențină Universitatea la nivelul la care o adusesse stăpânirea austro-ungară între 1872 și 1918. S-a spus că nu vor putea funcționa clinicile, că românii n-au medici, că Biblioteca Centrală Universitară nu va avea vad și că nu va merge nimeni să citească, că muzeele se vor prăgini și institutele de cercetare vor decădea. Iar până la urmă, în câțiva ani, când s-au sărbătorit 10 ani de la Marea Unire, în 1928, s-a văzut că o salbă de instituții românești luase locul celorlalte și că aceste instituții, unele, funcționau mai bine decât cele vechi.

Între ele se afla și acest așezământ, cu Episcopia, cu Facultatea de Teologie - Academia Teologică, cu tot sistemul de învățământ teologic pus la punct în această Capitală a Transilvaniei. Și rolul acesta i se datorea în mare măsură, în cea mai mare măsură, spiritului

creștin și spiritului organizatoric pe care l-a avut Episcopul Nicolae Ivan, de fericită pomenire.

În al doilea rând, vreau să vă spun că și Episcopul, și cei care l-au înconjurat atunci știau că la Cluj se face o organizare bisericească superioară pe baze vechi și sigure, mai vechi decât foarte multe părți ale Transilvaniei. Ba aș îndrăzni să spun că, în Transilvania propriu-zis, adică

cea din interiorul arcului carpatic, numai Alba Iulia reușea să întreață prin vechime printr-o pomenire de ierarh, care este de pe la 1376-1377, însemnată și astăzi în pictura Mănăstirii de la Râmeț, în bisericuța veche, unde este pomenit un Arhiepiscop, Ghelasie, nesigur din punct de vedere istoric, dar real. El există, a existat și este Sfânt. Nu suntem siguri dacă reședința a fost la Râmeț.

Pe când la Cluj, peste nu multă vreme - cam o sută de ani - este pomenit un ierarh statornic. Veți zice: "Nu la Cluj, ci la Feleac". Dar Feleacul era Cluj. Feleacul era în hotarul Clujului, administrat de clujeni, și era satul românesc menit să găzduiască o organizare românească în condițiile în care orașul nu putea permite acest lucru. Organizare bisericească în orașele noastre nu s-a permis în timpul evului mediu și al epocii moderne până la 1918. Vă amintesc numai șirul de ierarhi care l-au precedat pe ierarhul Nicolae Ivan, și care sunt, cum știți: Daniil, pomenit la 1481-1482 - menționăm ambii ani deoarece era în funcție anul bizantin și nu știm dacă era înainte de 1 septembrie sau după, căci după această dată e alt an -, pe urmă a fost kyr Marcu, probabil un grec din mediile athonite, după aceea a fost Anastasie, care figurează cu titlul de *Vad și de Feleac*, apoi a fost Episcopul Petru, care are o mare importanță pentru că, în înființarea Episcopiei noastre, de aici, de la Cluj, de la Feleac, au avut un rol important ambele țări românești din afara arcului carpatic.

Lumea zice că atunci nu erau sentimente românești. Cel mai important rol l-a avut Mitropolia Moldovei de la Suceava datorită spiritului vizionar al domnului Ștefan cel Mare, astăzi Sfânt în calendar, care a înțeles că românii de aici au nevoie de oblaudire spirituală mai mult decât alții fiindcă sunt ai nimănu, părăsiți într-un stat cu misiune catolică, care urmărea să catolicizeze populația întregului regat. Și atunci, el, profitând și de raporturile pe care le avea cu regele de viță românească numit Matia sau Matei Corvin, a întemeiat aici Episcopie. Iar vistierul Isaac, 1498, a făcut frumoasa ferecătură, cum știți, care a dispărut între timp - a văzut-o Nicolae Iorga. Era ferecătura la un Tetraevangheliar, care rămâne ca model al culturii superioare care s-a făcut aici, la Feleac.

Unii din acești ierarhi pe care i-am pomenit apar cu titlul de Episcop, alții de Arhiepiscop (în documente latine), și alții de Mitropolit (în documente răsăritene). De aceea spunem că nu numai Episcopia și Arhiepiscopia își au rădăcinile atunci, dar și Mitropolia noastră își are rădăcinile în jurul anilor 1500. Știți că în documente latine nu s-a mai folosit titlul de Mitropolit, ci cel de Arhiepiscop echivala cumva acest rang răsăritean, deși, din punct de vedere canonic, noi știm că, răsăritean, nu e corect.

Dar Petru a fost hirotonit în Țara Românească, nu în Moldova. Deci, iată că legăturile cu ambele țări românești și cu ambele capitale, și cu Suceava, și cu Târgoviște, au continuat sub aproape toți ierarhii. Sigur sub toți, dar nu știm noi decât câteva episoade, că atâta ne-a fost dat să moștenim prin sursele istorice păstrate.

Iată, deci, că în împrejurări rele și vitrege, de la începutul secolului XX, a fost înființată Episcopia noastră pe temeiurile istorice foarte puternice, cu o justificare canonică extraordinară de importantă, pe care cei de la 1918-1921 au înțeles-o și au practicat-o, dovedind că în Capitala tradițională a Transilvaniei neromânești pot funcționa instituții românești la fel de valoroase și trainice precum toate instituțiile acestei Europe, pe care puțini o mai înțeleg și, și mai puțini, știu că se trage din clasicismul greco-latin și din creștinism, și că aceste rădăcini trebuie continuate de noi mai înainte. Episcopul pomenit astăzi, de fericită amintire, a înțeles și a făcut o mare lucrare.



Vrednicul de pomenire ierarh Bartolomeu Anania, primul Mitropolit înscăunat în Cluj, în urmă cu 10 ani (25 martie, 2006)  
Fotografia a fost realizată de părintele Ștefan Iloaie la puțin timp după eveniment, în Salzburg, Austria, 2 mai 2006.

### COMITETUL DE REDACȚIE:

Președinte:  
IPS Arhiepiscopul și Mitropolitul ANDREI ANDREICUȚ

Vicepreședinte:  
PS Episcopul-vicar VASILE SOMEȘANUL

Membri:  
Consilier cultural Pr. dr. Bogdan Ivanov, Pr. prof. univ. dr. Vasile Stanciu, Pr. prof. dr. Liviu Vidican-Manci

Director:  
Pr. dr. Cătălin Pălimaru

## RENAȘTEREA

Editura Renașterea \* Piața Avram Iancu, 18  
400117, Cluj-Napoca \* Telefon / Fax 0264-59.96.49  
Internet: www.renasterea-cluj.ro  
E-mail: revista@renasterea-cluj.ro

CUI (CF) 4547095  
IBAN: RO79RNCB0106026604400017 BCR Cluj (Revista RENAȘTEREA)  
ISSN: 1223-4435

Redactor responsabil:  
Pr. Florin-Cătălin Ghiț

Tehnoredactor: Pr. Eugen Mera

DIFUZAREA:  
Pr. Nicolae-Dragoș Kerekes

COLABORATORI PERMANENȚI:  
Mircea-Gheorghe Abrudan, Mircea Gelu Buta, Dacian But Căpușan, Alexandru Dărăban, Cezar Login, Ierom. Maxim Morariu, Marcel Muntean, Alexandru Nemoianu, Protos. Simeon Pinte, Pr. Dan Popovici, Aurel Sasu, Paul Siladi, Nicolae Turcan, Cezar Ungureanu, Protos. Benedict Vesa

## Primul pelerinaj pe jos din 2016, în ținuturile Moldovei

Romina Sopoian

Având în vedere că anul 2015 s-a deosebit prin mulțimea pelerinajelor pe jos și cu bicicleta organizate de membrii ASCOR, nici anul 2016, în care am pășit cu nădejde, nu putea să se lase mai prejos. Încurajați de minunatele experiențe de viață și de bucurie duhovnicească dobândite în fiecare din pelerinajele anului 2015, tinerii studenți, și nu numai, au dorit să participe cu multă sârguință și la primul pelerinaj pe jos din noul an.

Experiența pelerinajelor anterioare i-a găsit pregătiți pe drumeții cu toate cele necesare pentru două zile pline de descoperiri ale minții și sufletului în ținutul Moldovei. Bineînțeles că fiecare și-a lăsat loc în largimea sufletului său și pentru noile descoperiri pe care le aduce inevitabil fiecare pelerinaj în parte. Atrăși de noua destinație – Moldova rezonând în mintea oricui cu numele marilor duhovnici din această parte a țării –, pelerinii s-au lăsat cu atât mai mult deschiși întâlnirilor în trup și duh. Astfel, sfârșitul de săptămână din 27-28 februarie a început de fapt la ora 2:00 dimineața la Casa de Cultură a Studenților unde autocarele și-au îmbarcat călătorii, alături de bagaje și biciclete.



După o călătorie lungă de vreo șapte ore, prima destinație a fost Mănăstirea Sihăstria, atât de cunoscută datorită Părinților Cleopa Ilie, Paisie Olaru, Ioanichie Balan și Ioanichie Moroi, care sunt înmormântați aici. După ce s-au închinat în biserică la icoane și la Sfintele Moaște, pelerinii și-au plecat capetele cu multă evlavie și la mormintele marilor duhovnici care au schimbat atât de multe vieți prin chemarea plină de iubire a oamenilor la Dumnezeu. Chilia Părintelui Ilie Cleopa i-a primit cu multă căldură pe toți, așa cum făcea odinioară părintele însuși. Obiectele de îmbrăcăminte și de lucru ale marelui duhovnic erau expuse spre bucuria tuturor, dar și spre o înțelegere mai profundă a personalității uriașe care obișnuia să-I slujească lui Dumnezeu, dar și oamenilor, în aceste cămăruțe de o simplitate impresionantă.



De la Sihăstria s-a pornit cu bicicleta spre Mănăstirile Sihla, Secu și Neamț, acest tur acumulând în final aproximativ 28 de km. Cei care au ales să meargă pe jos au străbătut în jur de 18 km până la Mănăstirile Secu, iar apoi Neamț. Cea care a înfrumusețat drumurile a fost zăpada cu care pelerinii nu se așteptau să se mai întâlnească anul acesta. Mănăstirea Secu adăpostește moaștele Sfântului Ioan Botezătorul, care au fost motivul principal al organizării acestui pelerinaj în această parte a țării. Având în vedere că la data de 24 februarie sunt prăznuite prima și a doua descoperire a capului Sfântului Ioan Botezătorul, Părintele Ciprian Negreanu, duhovnicul tinerilor de la Biserița din Hasdeu, a hotărât această destinație spre o mai mare cinstită a Înaintemergătorului Domnului.

De la Mănăstirea Neamț s-a pornit cu autocarele spre Mănăstirea Petru Vodă, unde cea mai mare parte a pelerinilor a participat la privegherea de noapte și unde a înnoptat. Deși o mică parte s-a întors la Cluj în acea seară, cei care au rămas au participat duminică la Sfânta Liturghie, care a fost urmată de un cuvânt de învățătură. Șansa de a se închina la mormântul Părintelui Iustin Pârvu, Părintelui Gheorghe Calciu și al poetului creștin Radu Gyr i-a bucurat pe toți, în special pe cei care încearcă să le urmeze îndeaproape exemplul.

După masa de prânz oferită cu mare drag de părinții, monahii și frații de la Mănăstirea Petru Vodă, autocarele i-au așteptat din nou pe pelerini pentru a-i duce acasă. Totuși, în drum spre Cluj, s-a mai făcut o oprire, la Mănăstirea Durău. După două zile de bucurie și strădanie, fiecare s-a întors la viața sa de zi cu zi, dar cu o altă încărcătură, cu un alt elan duhovnicesc.



Următorul pelerinaj pe jos se va desfășura în Oltenia, în perioada 19-20 martie. Tinerii și toți iubitorii de drumeții duhovnicești pe jos vor avea posibilitatea să parcurgă următorul traseu: Mănăstirea Horezu – Mănăstirea Polovragi, în total distanța va fi de 25 km. Iar cei ce vor merge cu bicicleta, vor urma traseul: Mănăstirea Govora – Mănăstirea Horezu – Mănăstirea Polovragi, cumulând 40 de km. Se știe că drumul de la Mănăstirea Horezu la Mănăstirea Polovragi este un drum bătut pe jos de nenumărate ori de ÎPS Bartolomeu Anania. Fiind situat lângă poalele munților, în această zonă a Novacilor, traseul este de o frumusețe deosebită.

După un timp de odihnă petrecut la Mănăstirea Polovragi, pelerinii se vor îndrepta spre Mănăstirea Lainici, unde se află Moaștele Sfântului Irodion. Duminică, 20 martie vor participa la Dumnezeiasca Liturghie la Mănăstirea Lainici, urmând ca apoi să se întoarcă la Cluj cu un scurt popas la Mănăstirea Prislop, la

## Urcuș spre primăvara sufletului Evenimente ASCOR la început de primăvară

Iulia Anamaria Mureșan  
Tatiana Onilov

Spectacol de cântece, poezie și teatru

La sfârșit de februarie, odată cu încheierea calendaristică a sezonului rece, dar mai ales pentru a păși cu bucurie în brațele primăverii, Asociației Studenților Creștini Ortodocși – ASCOR Cluj a organizat un spectacol intitulat „Urcuș spre pri-



măvara sufletului”, în cadrul căruia corurile Bisericii Studenților au interpretat un repertoriu nou de cântece, întreprinse de recitări de poezii, interpretare teatrală și instrumentală. Publicul numeros a avut astfel șansa să asculte corul psaltic de fete „Sfântul Ioan Iacob Hozevitul”, corul slavon mixt „Sfântul Lavrenție al Cernigovului” și corul psaltic de băieți „Anton Pann”.



Nelipsită a fost ceata „Sfântul Ioan Valahul” – responsabilă de aducerea în scenă a baladelor și a muzicii populare. Acorduri de vioară și pian au răsunat în interpretarea tinerelor Doina Costin și Claudia Zob, Anca Lorena și Nicoleta Silvana Sacaliș.



Călin Ciprian Lăcătuș și Bogdan Dinică au interpretat împreună la nai, respectiv chitară. Tot de sunete de chitară, dar și de un glas cristalin s-au bucurat toți cei care au ascultat-o pe Sabina Simona Cotoară. Lidia Pridea a adus Moldova pe plaiurile ardelenesti prin interpretarea unei doine. Maria-Ioana Sâmpetean și Ioana Popovici ne-au introdus în sfera poeziei, iar Cristel Noață în universul teatrului. Atât publicul, cât și cei care s-au pregătit pentru organizarea acestui spectacol au avut parte de multă bucurie.



Copii ai Liceului pentru deficienți de vedere la azilul de bătrâni

La început de martie, copiii de la Liceul pentru deficienți de vedere au împărțit zâmbete, cântece, voie bună și mici daruri pentru bătrânii de la unul din azilele din Cluj-Napoca. Și de data aceasta, copiii au fost însoțiți de către tineri, foști și actuali membri ai ASCOR din Cluj-Napoca.



Vizita de la începutul primei luni de primăvară nu este prima. Micuții merg la azilul de bătrâni de cel puțin patru ori pe an. Evenimentul este unul mult așteptat atât de către copii, cât și de vârstnicii care se bucură mereu de clinchetul vocilor copilărești atunci când picii asaltă saloanele.

În luna lui mărtisor întâlnirea a avut o conotație primăvărată. Copiii au știut să fredoneze cântece care vestesc sosirea primăverii, iar bătrânii au ascultat, întorcându-și privirile spre geam de unde așteaptă să apară cât mai grabnic luminoasele raze de soare. Abia atunci vor putea să părăsească zidurile în care își petrec ultimii ani ai vieții și vor putea adulmeca firavul vânt al primăverii mereu tinere.



### Agapă frățească

Așa cum e tradiția frumoasă la ASCOR Cluj, înainte de începerea Postului Paștelui, tinerii organizează o agapă frățească, unde pe lângă bucatele din belșug pe care le împart, toți participanții au marea bucurie de a sta și la o șezătoare prietenească. Povestesc despre activitățile pe care le au, împart bucurii și tristeți, se încurajează și se susțin unii pe alții, iar la final cântă, recită poezii și vorbesc despre perioada duhovnicească care urmează – cea a postului, a nevoițelor, a privegherilor, a slujbelor deosebite, o perioadă care contribuie cu adevărat la un urcuș spiritual, la o creștere sufletească în credință, la o dorire de a descoperi splendoarea Ortodoxiei.

## Contemporanii lui Noe

Maria-Magdalena Goia

De nevoie avem noi de Biserică? De ce să mergem la Biserică și să ne implicăm în viața Liturgică? De ce, în primul rând, să ne punem această întrebare? La noi nu e război, de mâncare gem rafturile, acum, că a venit vara, terasele sunt pline-ochi și mai avem și festivaluri! În plus, avem tot mai multe medicamente și ne încredem în cercetările din domeniu, așteptând ca știința să avanseze încât să ne scape de boli și, dacă s-ar putea, și de moartea trupului. Avem, adică, din plin, această viață a simțurilor concrete, care ne preocupă aproape exclusiv, în funcție de care ne definim și în care credem mai mult decât în orice altceva.

Încredințarea noastră exclusivă în cele senzoriale, care ne par evidente, ne orbește sufletește. Dar de ce nu am crede celor percepute de simțuri, de ce nu ne-am fundamenta alegerile și comportamentul pe acestea? Argumente există din belșug: pentru că toate cele lumești sunt trecătoare, pentru că sunt stricăcioase, pentru că se transformă mereu (este suficient să ne gândim cum se transformă apa în vapori și în gheață, cum se transformă copacii de-a lungul anotimpurilor sau trupul omenesc de la naștere la moarte), pentru că ne scapă mereu printre degete, nu rămân cu noi. Pentru că înșiși cei care se definesc prin prisma trupului își dau seama repede că acesta se urâtește, îmbătrânește, se schimbă. Tocmai de aceea încearcă să rezolve aceste neajunsuri înlocuind slăbiciunile și imperfecțiunile trupului cu



lucruri artificiale, mărturisind astfel fără să vrea că identitatea pe care și-o construiesc în funcție de trup este una falsă, depinzând de lucruri exterioare, asupra cărora nu pot avea controlul. Dar mai ales ne dăm seama că nu ne putem fundamenta viața în cele ale acestei lumi pentru că încercarea de a ne odihni numai în ele este întotdeauna ratată, nu satură, lasă în urmă gustul neîmplinirii și de aceea se cere mereu reînnoită, dovedind lipsa de consistență a celor râvnite de noi. Acesta este, de altfel, modul în care acționează patima. Dar oricâte argumente concrete s-ar aduce, și dacă ar învia un om din morți, ne spune Mântuitorul în pilda bogatului nemilostiv și a săracului Lazăr, cine nu va vrea să creadă nu va crede: *Dacă nu ascultă de Moise și de prooroci, nu vor crede nici dacă ar învia cineva dintre morți* (Luca 16: 31). Pentru că la mijloc nu e o înfruntare numai între dovezi și explicații logice, ci e mai ales o luptă cu duhurile răutății: *Căci lupta noastră nu este împotriva trupului și a sângelui, ci împotriva începătorilor, împotriva stăpânilor, împotriva stăpânitorilor întunericului acestui veac, împotriva duhurilor răutății, care sunt în văzduh* (Epistola către Efeseni a Sfântului Apostol Pavel, 6: 12). Iar în lupta duhovnicească nu argumentele minții și dovezile concrete cântăresc cel mai mult, ci alegerile noastre ființiale.

Dacă rămânem la acest stadiu, al celor care se încred doar celor văzute, suntem contemporani duhovnicește cu cei ce trăiau pe vremea lui Noe, suntem dintre aceia despre care Dumnezeu a zis: *Nu va rămâne Duhul Meu pururea în oamenii aceștia, pentru că sunt numai trup [...]* (Facerea, 6: 3). Îndestulați cu o viață tihnită, aceștia vor fi văzuți în eforturile lui Noe de a construi o corabie uriașă preocuparea cuiva ieșit din minți. Cei ce vor urma peste veacuri pe calea lui Noe nu trebuie să se mire sau să se aștepte să fie priviți altfel de cei ce aleg doar viața trupului.

Ceasul adevărului vine însă odată cu potopul. Dacă Dumnezeu a făgăduit că nu va mai aduce un potop în care să se piardă toată suflarea și credincios este El, totuși nu a spus că nu va avea fiecare de înfruntat în viața sa furtuni și tulburări. Viața fiecăruia se zbugiumă de potopul personal. Potopul vine în viața noastră, din vreme în vreme, în diverse forme. Potopul cel mare este moartea. Dacă ne-am definit prin viața trupului exclusiv, când aceasta se va lua de la noi vom fi foarte surprinși și cu totul nepregătiți.

Cum vom putea scăpa din potop? Dreptul Noe ne-a arătat calea. Nu a rămas în cele lumești, a lăsat o viață confortabilă și încrederea în cele văzute și simțite, urmând și încredințându-se Poruncii lui Dumnezeu. Nici nu a rămas în propriul său cort, să aducă de acolo după mintea lui cinste lui Dumnezeu. Scăparea a fost numai în corabia poruncită de Dumnezeu. Pe care El însuși o închide de năvala apelor și o cârmuiește peste involburarea lor, până la sfârșitul veacurilor. Ce l-a făcut pe Noe să asculte mai degrabă glasul lui Dumnezeu decât să își amețească mintea și conștiința cu toate plăcerile nelegiuite din vremea sa? Probabil că Noe se cunoștea pe sine, avea luciditatea de a-și cunoaște limitele.

O dată, discutând cu un Părinte, i-am spus că îmi este foarte greu să mă rog din toată inima. „Da, pentru că Dumnezeu te poartă pe brațe, ai un acoperiș deasupra capului, ai servicii, nu suferi de boli grele și ai ce mânca. Dacă ți s-ar lua acestea, să vezi ce te-ai mai ruga!”, mi-a răspuns dânsul. Părintele avea dreptate. Confortul ne pune mult în pericol trezvia. Ca să putem intra în corabie, trebuie să ne cunoaștem puținătatea. Părăsind confortul pentru a construi corabia poruncită, avem șansa de a ne descoperi pe noi înșine.

## Lumea ca Biserică

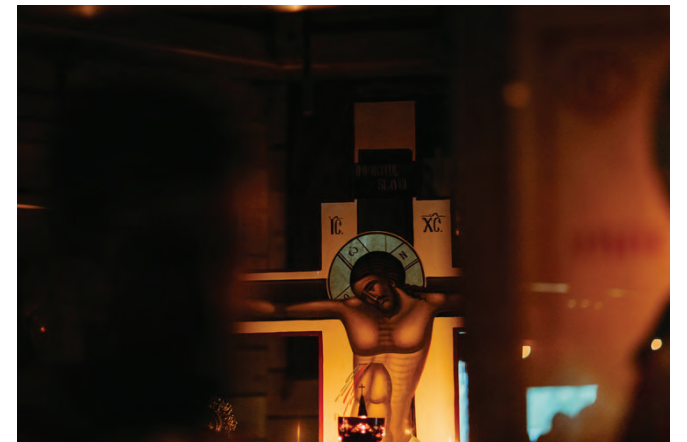
Dumitru Fișcu

Priveam într-o vară cerul plin de stele, împreună cu un prieten mai ciudat, și el îmi spunea că se simte privit, până în adâncul sufletului, de miliarde de ochi scânteietori. De parcă bolta înstelată n-ar fi altceva decât heruvimii aceia, cu ochi mulți și sabie de foc rotitoare, care au fost puși să păzească Raiul. *Și izgonind pe Adam, l-a așezat în preajma grădinii celei din Eden și a pus heruvimii și sabie de flacăra vălvoitoare, să păzească drumul către pomul vieții* (Facerea 3, 24). În fața cerului înstelat el se simțea izgonit de acasă și cuprins de un sentiment difuz de vinovăție, ce îl făcea să se ascundă.

Altădată priveam asfințitul, împreună cu o persoană foarte dragă, și mi se părea că lumina se curbează în jurul ei, ca o șuviță de păr în jurul urechii. Lumea întreagă se poate umple de prezența unei persoane, devenind ca o haină a ei. Iar dacă acea persoană dispăre, tot universul devine un giulgiu, apusul – un prohod cosmic, iar soarele – o rană ce supurează în nori. Așa cum sângele amestecat cu puroi s-ar îmbiba în bucăți de vată sfâșiată. Și rana aceasta e dincolo – în cer, și, în același timp, dincoace – în inimă.

Părintele Rafail Noica amintea de un cuvânt enigmatic al Arhiman-dritul Sofronie, care spunea că realitatea are o mulțime de dimensiuni, dar ultima dimensiune este persoana – principiul ipostatic.

Întreaga lume e făcută printr-o Persoană, și din această Persoană iradiază toată lumina ei spirituală. *Toate prin El s-au făcut; și fără El nimic nu s-a făcut din ce s-a făcut. Întru El era viață și viața era lumina*



oamenilor. *Și lumina luminează în întuneric și întunericul nu a cuprins-o* (Ioan 1: 3-5). Lumea învăluie și dezvăluie, în același timp, prezența acestei Persoane. La fel cum o haină acoperă și descoperă, în același timp, trupul. La fel cum mișcările subtile ale feței acoperă și descoperă, simultan, sufletul. *Întru strălucire și în mare podoabă Te-ai îmbrăcat; Cel ce te îmbraci cu lumina ca și cu o haină* (Psalmul 103: 2). Dar această prezență personală iubitoare se revelează dincolo de lume, doar dacă se descoperă, simultan, dincoace de lume – în inimă. *Când am început să mă rog cu inima, scrie pelerinul rus, tot ce mă înconjură mi se arăta într-un chip fermecător: pomii, pământul, văzduhul, lumea, toate parcă îmi vorbeau, zicând că ele pentru om există, mărturisind dragostea lui Dumnezeu față de om; am înțeles că toate se roagă, că dau slavă lui Dumnezeu. Lumea devine Biserică în ochii celui ce și-a făcut inima o biserică în care mintea se roagă.*

Această viziune asupra lumii anticipează starea ei finală, în care Persoana Domnului Iisus Hristos va copleși toate cu lumina Ei, transformând tot cosmosul în Biserică. *Și templu n-am văzut în ea, pentru că Domnul Dumnezeu, Atotțiitorul, și Mielul este templul ei. Și cetatea nu are trebuință de soare, nici de lună să o lumineze, căci slava lui Dumnezeu a luminat-o, și făclia ei este Mielul* (Apocalipsa 21, 22-23). Lumina veacului viitor este o lumină personală, asemenea luminii ochilor cuiva, care te-a iubit cel mai mult în viață. Și dacă tu ai iubit această Persoană – în care sunt cuprinse toate celelalte, căci toți suntem ca niște gânduri ale Ei din veșnicie, care încearcă să se împlinescă în timp – nu poate fi fericire mai mare ca în acea reîntâlnire. Iar dacă ai rănit această dragoste, privirea Ei va fi insuportabilă, ca un incendiu care cuprinde totul în jur, de care nu poți decât să te ascunzi întru întunericul cel mai din afară. *Acolo va fi plângerea și scrâșnirea dinților* (Matei 25, 30).

**Echipa:** Tatiana Onilov, Andrei Mitrică, Gabriela Bulgaru, Ana-Maria Neag, Dana Filaropol, Andreea Micu, Iulia Anamaria Mureșan, Oana Laura Dăgă, Romina Sopoian.  
**Adresa ASCOR:** Biserica din Hașdeu 45  
**Redacția FILOCALIA:** Piața Avram Iancu, nr. 18, Cluj-Napoca  
**Fax:** 0264/595 300  
ISSN: 1224-0567  
revista.filocalia@yahoo.com